

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky

**Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky
na základě orientačního mapování školní zralosti**

Diplomová práce

Autor: Bc. Zuzana Holubjaková
Studijní program: N0112A300001 Pedagogika předškolního věku
se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Studijní obor: Pedagogika předškolního věku se zaměřením
na děti se speciálními potřebami
Vedoucí práce: Mgr. Štěpánka Lauková
Oponent práce: PhDr. Blanka Křováčková

Zadání diplomové práce

Autor:	Zuzana Holubjaková
Studium:	P19P0679
Studijní program:	N0112A300001 Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Studijní obor:	Pedagogika předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními potřebami
Název diplomové práce:	Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky na základě orientačního mapování školní zralosti
Název diplomové práce AJ:	Analysis of the child's development with postponement of school attendance based on an indicative mapping of school maturity

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se zabývá analýzou vývoje dětí s odkladem školní docházky na základě orientačního mapování školní zralosti. Teoretická část se věnuje definici pojmů školní zralost a školní připravenost, odkladu školní docházky a orientačnímu mapování školní zralosti. Praktická část zjišťuje význam odkladu školní docházky na základě analýzy výsledků z opakovaného orientačního mapování školní zralosti.

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, Eva DANDOVÁ, Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Zora SYSLOVÁ a Lenka ŠULOVÁ, 2017. *Školní zralost a její diagnostika*. Praha: Raabe. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-319-3.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.
- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2010. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-251-2569-4.
- DANDOVÁ, Eva, Jana KROPÁČKOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Daniela PRAVCOVÁ a Irena PŘÍKAZSKÁ, 2018. *Školní zralost a odklady školní docházky*. Praha: Raabe. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-373-5.
- JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ, 2017. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-903869-3-8

Garantující pracoviště:	Ústav primární, preprimární a speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. Štěpánka Lauková
Oponent:	PhDr. Blanka Křováčková
Datum zadání závěrečné práce:	6.12.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucí práce Mgr. Štěpánky Laukové samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne .....

Podpis autora

Anotace

HOLUBJAKOVÁ, Zuzana. *Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky na základě orientačního mapování školní zralosti*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 83 s. Diplomová práce.

Diplomová práce se zabývá analýzou vývoje dětí s odkladem školní docházky na základě orientačního mapování školní zralosti. Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část se věnuje předškolnímu vzdělávání, vývoji předškolního dítěte, definici pojmů školní zralost a školní připravenost, školní zralosti ve vybraných oblastech, orientačnímu mapování školní zralosti a odkladu školní docházky. Praktická část prokazuje kvantitativním výzkumem úroveň dozrání předškolních dětí po odkladu školní docházky za pomoci analýzy výsledků opakovaného orientačního mapování školní zralosti. V práci jsou také představeny vybrané kazuistiky dětí, jejichž výsledky se výrazně lišily od zbylého výzkumného vzorku.

Klíčová slova: školní zralost, odklad školní docházky, orientační mapování školní zralosti, vývoj dítěte

Annotation

HOLUBJAKOVÁ, Zuzana. *Analysis of the child's development with postponement of school attendance based on an indicative mapping of school maturity*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2020. 83 pp. Diploma Thesis.

The diploma thesis deals with the analysis of the child's development with postponement of school attendance based on an indicative mapping of school maturity. The thesis is divided into two parts – the theoretical part and the practical part. The theoretical part deals with preschool education, the development of preschool children, the definition of school maturity and school readiness, school maturity in selected areas, indicative mapping of school maturity and postponement of school attendance. The practical part proves the level of maturation of preschool children after the postponement of school attendance with the help of analysis of the results of repeated indicative mapping of school maturity by quantitative research. The thesis also presents selected case studies of children, whose results differed significantly from the rest of the research sample.

Keywords: school maturity, postponement of school attendance, indicative mapping of school maturity, development of a child

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod.....	10
1 Předškolní vzdělávání	11
1.1 Organizace a formy předškolního vzdělávání.....	11
1.2 Povinné předškolní vzdělávání	12
1.3 Kurikulární dokumenty v předškolním vzdělávání.....	12
2 Vývoj předškolního dítěte.....	14
2.1 Tělesný a motorický vývoj.....	14
2.2 Kognitivní vývoj	14
2.3 Emoční a sociální vývoj	15
3 Školní zralost a školní připravenost.....	17
3.1 Oblast zrakového vnímání a paměti	18
3.1.1 Diagnostika zrakového vnímání	19
3.2 Oblast sluchového vnímání a paměti	21
3.3 Oblast motorických schopností a dovedností.....	22
3.3.1 Kresba a úchop tužky.....	23
3.4 Oblast řečových schopností.....	24
3.4.1 Foneticko-fonologická rovina.....	26
3.4.2 Morfologicko-syntaktická rovina	27
3.4.3 Lexikálně-sémantická rovina	27
3.4.4 Pragmatická rovina	27
3.5 Oblast základních matematických představ	27
3.6 Oblast vnímání prostoru a času	28
3.7 Oblast sociálních dovedností a samostatnosti	29
4 Orientační mapování školní zralosti	31
4.1 Zadávání a obsah orientačního mapování školní zralosti	31

4.1.1	Pracovní listy – Zrková diferenciace	32
4.1.2	Kresba postavy.....	32
4.1.3	Pracovní list – Pokračování v řadě obrázků.....	33
4.1.4	Pracovní list – Znalost barev a geometrických tvarů.....	33
4.1.5	Pracovní list – Dokreslování obrázku podle vzoru.....	33
4.1.6	Pracovní list – Předmatematické představy	34
4.1.7	Individuální testování	34
4.2	Vyhodnocení orientačního mapování školní zralosti.....	34
4.3	Přehled realizovaných mapování	35
5	Odklad školní docházky a legislativa s ním spojená	37
5.1	Náhledy na odklad školní docházky	37
5.2	Statistické údaje	38
5.3	Dodatečný odklad školní docházky	39
6	Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky.....	41
6.1	Cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky.....	41
6.2	Vymezení výzkumného vzorku.....	41
6.3	Metodologie výzkumného šetření	42
6.4	Sběr a vyhodnocení dat	42
6.4.1	Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2019 a 2020	42
6.4.2	Vyhodnocení výrazných obtíží z roku 2019.....	43
6.4.3	Vyhodnocení výrazných obtíží z roku 2020.....	45
6.4.4	Porovnání výsledků, analýza vývoje dětí	47
6.5	Kazuistiky vybraných dětí.....	50
6.5.1	Kazuistika č. 1.....	51
6.5.2	Kazuistika č. 2.....	53
6.5.3	Kazuistika č. 3.....	55
6.5.4	Kazuistika č. 4.....	57

6.6 Shrnutí výsledků šetření.....	59
Závěr	60
Seznam použité literatury	62
Seznam tabulek a grafů.....	65
Seznam příloh	66
Přílohy.....	67

Seznam zkratek

ADHD – Porucha pozornosti s hyperaktivitou; hyperkinetická porucha

ČSI – Česká školní inspekce

IVP – Individuální vzdělávací plán

MŠ – Mateřská škola

OMŠZ – Orientační mapování školní zralosti

OŠD – Odklad školní docházky

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

SPC – Speciálně pedagogické centrum

ŠVP PV – Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

TVP – Třídní vzdělávací program

Úvod

Tématem této diplomové práce je analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky na základě orientačního mapování školní zralosti. S orientačním mapováním školní zralosti jsem se poprvé setkala při své pedagogické praxi v rámci bakalářského studia. Tento způsob plošného šetření mne zaujal a inspiroval již při tvorbě mé bakalářské práce. Nyní jsem s jeho využitím chtěla nahlédnout na problematiku vývoje dětí po odkladu školní docházky.

V úvodních kapitolách diplomové práce se čtenář seznámí s informacemi o předškolním vzdělávání, s jeho organizačními záležitostmi, formami vzdělávání, legislativními změnami v oblasti povinného předškolního vzdělávání a kurikulárními dokumenty. Další kapitola je zaměřena na vývoj předškolního dítěte. Kapitola o školní zralosti a školní připravenosti definuje tyto často zaměňované pojmy a podrobně popisuje úrovně, kterých by mělo dítě dosáhnout před nástupem do základní školy v oblastech zrakového vnímání a paměti, sluchového vnímání a paměti, motorických schopností a dovedností, řečových schopností, základních matematických představ, vnímání prostoru a času, sociálních dovedností a samostatnosti. Následující kapitola je zaměřena na orientační mapování školní zralosti. Čtenář se seznámí s průběhem a obsahem plošného testování, které zajišťuje pracovník pedagogicko-psychologické poradny. Poslední kapitola teoretické části diplomové práce se věnuje odkladu školní docházky, různým náhledům na tuto problematiku, statistickým údajům a možnosti dodatečného odkladu školní docházky.

Praktická část práce nejprve seznamuje čtenáře s cílem diplomové práce, kterým je prokázání úrovně dozrání předškolních dětí po odkladu školní docházky za pomoci analýzy výsledků orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 a 2020, rovněž i s výzkumnými otázkami. Dále je v práci popsána metodologie výzkumného šetření a výzkumný vzorek, jímž je 79 dětí, které se zúčastnily orientačního mapování školní zralosti v roce 2019, po následném vyšetření školní zralosti v pedagogicko-psychologické poradně jim byl doporučen odklad školní docházky a následně se v roce 2020 opět zúčastnily orientačního mapování školní zralosti. Následující kapitoly obsahují vyhodnocení dat získaných z orientačního mapování školní zralosti v roce 2019 a 2020. Vlastnímu závěru práce předchází představení vybraných kazuistik, shrnutí výsledků výzkumného šetření a zodpovězení výzkumných otázek.

1 Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání si klade za cíl rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku. Podílí se na zdravém tělesném, citovém a rozumovém rozvoji a na osvojení základních životních hodnot, základních pravidel chování a mezilidských vztahů. Dalším cílem předškolního vzdělávání je vytvořit u dítěte základní předpoklady pro úspěšné zahájení povinné školní docházky na základní škole. Předškolní vzdělávání se snaží eliminovat nerovnoměrnosti ve vývoji dětí před vstupem do základní školy a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami (Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 33).

1.1 Organizace a formy předškolního vzdělávání

V předškolních zařízeních se mohou vzdělávat děti od 2 do zpravidla 6 let. Do mateřské školy (dále MŠ) nemá dítě mladší 3 let právní nárok na přijetí, avšak pokud to kapacita MŠ umožňuje, může ředitel/ka přijmout i dvouleté dítě. Dosáhne-li dítě pátého roku věku od počátku školního roku do zahájení povinné školní docházky, je pro něj předškolní vzdělávání povinné.

Zápisy k předškolnímu vzdělávání se uskutečňují v období od 2. května do 16. května, vždy po zápisech do základních škol. V té době by mělo být již zřejmé, které děti nastoupí do první třídy základní školy, které budou mít odklad školní docházky, které se budou vzdělávat v přípravné třídě, nebo které se budou i nadále vzdělávat v mateřské škole. Údaje o termínu a místě zápisu stanovuje ředitel/ka MŠ po dohodě se zřizovatelem.

O přijetí dítěte do předškolního vzdělávání rozhoduje ředitel/ka MŠ. Přednostně jsou přijímány děti, které se řadí do spádové oblasti a které před začátkem školního roku dosáhly nejméně třetího roku věku, a to do výše povoleného počtu přijímaných dětí daném ve školském rejstříku (Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 34).

Svobodová (2010, s. 85) uvádí, že základními formami vzdělávání jsou frontální, skupinové a kooperativní, individuální, projektové nebo otevřené vyučování. Dítě se vzdělává v mateřské škole po celý den komplexně za cílevědomého působení učitelky, při kterém se rozvíjí jeho individuální potenciál. Autorka rovněž uvádí další možnosti dělení forem vzdělávání dle míry řízenosti – řízené formy, otevřené (volné) formy – a dle časového hlediska organizace dne – volná hra, řízená činnost, stravování, odpočinek a hygiena, pobyt venku, rituály, cvičení, kroužky a nepravidelné činnosti (oslavy, výlety, návštěvy divadla, bazénu apod.) (Svobodová, 2010, s. 86-96).

1.2 Povinné předškolní vzdělávání

Povinné předškolní vzdělávání bylo zavedeno od školního roku 2017/2018. „*Povinné předškolní vzdělávání se vztahuje na státní občany České republiky, kteří pobývají na území České republiky déle než 90 dnů, a na občany jiného členského státu Evropské unie, kteří na území České republiky pobývají déle než 90 dnů. Dále se povinné předškolní vzdělávání vztahuje na jiné cizince, kteří jsou oprávněni pobývat na území České republiky trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů, a na účastníky řízení o udělení mezinárodní ochrany. Povinné předškolní vzdělávání se nevztahuje na děti s hlubokým mentálním postižením*“ (Školský zákon 561/2004 Sb., § 34a, odst. 1).

Zákonný zástupce je povinen přihlásit dítě k předškolnímu vzdělávání, pokud dítě dosáhlo do začátku školního roku pěti let věku. Dítě se vzdělává v mateřské škole v místě, kde má trvalé bydliště, případně v jiném předškolním zařízení či jiné formě vzdělávání (individuální vzdělávání, vzdělávání v přípravné třídě základní školy a ve třídě přípravného stupně základní školy speciální, vzdělávání v zahraniční škole na území České republiky, ve které ministerstvo povolilo plnění povinné školní docházky dle § 38a), které si zákonný zástupce zvolí (Školský zákon 561/2004 Sb., § 34a).

Školní řád stanovuje podmínky pro uvolňování dítěte ze vzdělávání a omlouvání jeho neúčasti. Zákonný zástupce má povinnost omluvit své dítě a doložit důvody nepřítomnosti nejpozději do 3 dnů ode dne výzvy (Školský zákon 561/2004 Sb., § 34a).

1.3 Kurikulární dokumenty v předškolním vzdělávání

Mateřské školy, stejně jako ostatní školská zařízení, poskytují vzdělávání podle kurikulárních dokumentů. Tyto dokumenty jsou na státní a školní úrovni. Do státní úrovně zařazujeme Národní program vzdělávání, ve kterém jsou formulovány požadavky na vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy (dále RVP), které jsou určeny pro jednotlivé stupně vzdělávání – předškolní, základní a střední. Předškolní vzdělávání je na státní úrovni řízeno Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) (RVP PV, 2018, s. 4). Na úrovni školní je to Školní vzdělávací program (dále ŠVP). ŠVP musí být v souladu s RVP, vydává ho ředitel školy nebo školského zařízení a má povinnost ho zveřejnit na přístupném místě tak, aby do něj mohl kdokoli nahlédnout (Školský zákon 561/2004 Sb., § 5).

RVP PV je závazným dokumentem pro pedagogy, zřizovatele vzdělávací instituce i jejich další partnery, vydávaným Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České

republiky. Vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla na vzdělávání dětí předškolního věku. Je navržen tak, aby vyjadřoval optimální úroveň předškolního vzdělávání, ke které by se mělo směřovat. RVP PV tedy lze vnímat jako soubor kritérií, podle kterých se hodnotí činnost mateřské školy (Bečvářová, 2010, s. 31).

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále ŠVP PV) si vytváří každá mateřská škola sama dle RVP PV. RVP PV uvádí, jaké informace má daný ŠVP PV obsahovat, jeho strukturu i názvy jednotlivých částí si ale volí pedagogové sami. ŠVP PV by měl obsahovat identifikační údaje o mateřské škole, obecnou charakteristiku školy, charakteristiku vzdělávacího programu, podmínky vzdělávání (věcné podmínky, životosprávu, psychosociální podmínky), organizaci chodu a vzdělávání, řízení organizace, personální zajištění, spolupráci s rodiči a evaluaci (Svobodová, s. 33-36).

ŠVP PV je závazným dokumentem pro celé školské zařízení a východiskem pro tvorbu Třídního vzdělávacího programu (dále TVP), který si vytvářejí sami učitelé jednotlivých tříd. Přesná pravidla pro tvorbu TVP stanovená nejsou, ale pedagog by měl opět vycházet z RVP PV (Bednářová, 2010, s. 68).

2 Vývoj předškolního dítěte

Před vstupem do základní školy dochází v organismu a psychice dítěte k mnoha vývojovým změnám. Většina změn je podstatná pro zvládnání požadavků systematického vzdělávání a představuje základ pro vstup dítěte do školy, vzhledem k jejich závislosti na mechanickém zrání a učení (Šmelová, Petrová, Suralová a kol., 2012, s. 51).

Následující kapitoly seznamují čtenáře s obecnými informacemi o tělesném a motorickém vývoji, o vývoji kognitivním, emočním a sociálním. Podrobněji je tato problematika rozebrána v kapitole Školní zralost a školní připravenost.

2.1 Tělesný a motorický vývoj

Ve věku od tří do šesti let se výrazně mění tělesná stavba dítěte. Dítěti přibývá objem svalové hmoty na úkor tukové tkáně, mění se tělesné proporce, zejména poměr hlavy a trupu, které se začínají co nejvíce podobat proporcím dospělého člověka. Z typické baculatosti se přechází na štíhlost a vznikají disproporce mezi růstem končetin, trupu a hlavy. Koncem předškolního věku pokračuje osifikace kostí (zápěstních kůstek), což má velký význam pro rozvoj jemné motoriky. Můžeme se setkat s pojmem „první strukturální přeměna“, která způsobuje dočasnou disharmonii nejen v oblasti tělesné, ale i duševní. Je proto vhodné, aby tento vývoj byl dokončen před nástupem do školy (Šmelová, Petrová, Suralová a kol., 2012, s. 51).

V předškolním období se také zdokonaluje hrubá motorika. Na počátku období jsou pohyby rukou a nohou málo koordinované, ale v jeho průběhu se zautomatizují. Na konci období je dítě schopné vykonávat činnosti, které vyžadují velkou míru koordinace pohybů (např. jízda na koloběžce, plavání, bruslení) (Šimíčková – Čížková, 2010, s. 75).

Šmelová, Petrová a Suralová (2012, s. 54) uvádí, že motorický vývoj v předškolním období bychom mohli označit jako „*neustálé zdokonalování a zlepšování pohybové koordinace a elegance*“.

2.2 Kognitivní vývoj

Poznávací procesy se u předškolního dítěte vyvíjí velmi intenzivně. Vnímání převládá synkretické (celistvé), při němž dítě vnímá především nápadné předměty, které ho něčím zaujaly, a ke kterým má určitý vztah. Dítě začíná rozlišovat doplňkové barvy (oranžová, fialová, růžová), je schopné analyzovat více sluchových vjemů, zpřesňuje se čichové

i chuťové vnímání. Vnímání je především spojené s aktivní činností a experimentováním. Nepřesné je stále vnímání prostoru a času (Šimíčková – Čížková, 2010, s. 76).

Na vývoji vnímání se podílí také představivost. „*Vybavování představ je plynulejší, o čemž svědčí schopnost dítěte souvisle reprodukovat děj pohádky, popisovat prožité události apod.*“ uvádí ve své publikace Šimíčková – Čížková (2010, s. 76). Dítě si pomocí představ vysvětluje realitu, jeho představy jsou pro něj reálné.

Co se týče paměti, u předškolního dítěte převažuje konkrétnost a mimovolnost. Koncem předškolního období dochází k rozvoji úmyslné paměti, paměti mechanické a paměti slovně logické. Dítě dokáže reprodukovat známé a často se opakující události na základě logického sledu a logických souvislostí (Šimíčková – Čížková, 2010, s. 76).

Vývoj inteligence se u dítěte kolem čtvrtého věku dostává z předpojmové (symbolické) úrovně na úroveň názorného (intuitivního) myšlení. Dítě se neustále zaměřuje na zrakové vjemy a prožitky. Jeho myšlení je egocentrické, tzn. že má dítě obtíže uvědomovat si například názory druhých. Také již umí vyvozovat závěry, které jsou však závislé na názornosti. Rozvíjí se i pojmové myšlení. Dítě začíná využívat prvky myšlenkových operací – analýzu, syntézu, srovnávání. Spojuje náhodné znaky a tím tvoří pojmy (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 90).

Vývoj myšlení úzce souvisí s vývojem řeči. S rozvojem myšlení narůstá slovní zásoba, a naopak s obohacováním slovní zásoby se rychleji rozvíjí myšlení. Například vlivem omezenějšího konkrétního myšlení dítě není schopné porozumět abstraktním či nadřazeným pojmům a nedokáže je aktivně využívat při komunikaci (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 15).

2.3 Emoční a sociální vývoj

Emoční a sociální zralost spolu vzájemně souvisí a jsou ovlivněny dozráváním mozku a mezilidskými vztahy. Předškolnímu dítěti se začínají rozvíjet vyšší city – sociální (láska k rodičům, sympatie/nesympatie k ostatním), intelektuální (radost z poznávání, z nové činnosti), estetické (vnímání pozitivních citových vztahů k hudbě, výtvarným činnostem, hře) a etické (morální) (Šmelová, Petrová, Souralová a kol., 2012, s. 62).

V předškolním období má největší vliv na dítě rodina, která zajišťuje primární socializaci, tj. uvádí jej do společenství lidí. Pro dítě toto období může být ale kritické, pokud jde o osvojování si sociálních kontrol (přizpůsobivost, shovívavost, svědomitost, schopnost ovládat své potřeby) a sociálních rolí (Langmeier, Krejčířová, 2006, s. 94). Dítě přijímá

své nové společenské role – žák mateřské školy, spolužák, kamarád – a začíná chápat role ostatních (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 21).

V oblasti emocionality dochází k přechodu z poměrně bouřlivého období k postupnému zklidňování. Dítě se i v rámci nových společenských rolí učí svoji emocionalitu ovládat. Je více emočně stabilní a vyrovnanější. Rovněž ubývá negativismu a negativních emočních reakcí (vztek, zlost) (Jucovičová, Žáčková, 2014, s. 22).

V tomto období hraje významnou roli hra. Je jednou z hlavních činností, ve které probíhá socializace. Dítě se prostřednictvím hry seznamuje s okolím, zkoumá věci, experimentuje. Šmelová, Petrová, Souralová a kol. (2012, s. 64) uvádí, že *„hra odráží složité vztahy mezi dítětem a jeho životním prostředím, uplatňuje se v ní práce i učení.“* Hra slouží k velmi důležitému účelu – rozvíjí dítě po stránce fyzické, kognitivní i společenské.

3 Školní zralost a školní připravenost

Začátek školní docházky bývá pro dítě a jeho rodinu mimořádnou událostí. Dítě získává vyšší sociální prestiž, jsou na něj kladeny větší nároky a čeká ho plnění obtížnějších povinností. Pro rodiče je nástup dítěte do základní školy znamením jeho normálního vývoje, při kterém si osvojuje nové sociální role (např. role školáka, spolužáka). Rodičovská autorita, stejně jako při vzdělávání v mateřské škole, přechází do rukou učitele, který bude dítěti předávat mnoho znalostí a zkušeností do jeho budoucího života (Přinosilová, 2007, s. 121).

Bednářová a Šmardová (2010, s. 2) definují školní zralost jako „*dosažení takového stupně vývoje (v oblasti fyzické, mentální, emocionálně-sociální), aby se dítě bylo schopno bez obtíží zúčastnit výchovně vzdělávacího procesu*“. Jedná se o stav, který zahrnuje psychickou, sociální a zdravotní způsobilost dítěte ke vstupu do základní školy. Dítě by mělo být zralé ve všech oblastech, aby bylo schopné zvládnout požadavky vzdělávání na základní škole. Mělo by dosáhnout určité úrovně sociálních dovedností, pozornosti, myšlenkových operací i úrovně komunikačních schopností. Při předčasném nástupu nezralého dítěte do základní školy může dojít k neurotizaci, regresi i ztrátě sebedůvěry (Dandová a kol., 2018, s. 13).

Říčan a Krejčířová (2006, s. 302) konkrétněji popisují ve své publikaci znaky školní zralosti. Jako první znak uvádí tělesný vývoj a zdravotní stav, který posuzuje zpravidla lékař v rámci preventivních prohlídek. Autoři poukazují, že „*hledisko tělesného vývoje a vývoje tělesného stavu na jedné straně a psychické a sociální vyspělosti na straně druhé nemusí být v jednotlivých případech vždy v plném souladu*.“ Dítě může být tělesně vyspělé, ale nezralé po stránce psychické či sociální, nebo naopak dítě drobné postavy, vyhlížející jako mladší, může být pro školu vyspělé. Proto je při posuzování školní zralosti namísto úzká spolupráce mezi učitelkami mateřské školy, psychologem, dětským lékařem a případně dalšími odborníky (neurologem, psychiatrem, foniatrem, logopedem). Autoři dále považují za rozhodující znak školní zralosti podnětnost výchovného prostředí. Již výzkum Langmeiera a Matějčka prokázal, že právě děti z nedostatečně stimulujícího prostředí a děti z dětských domovů jsou nejvíce opožděny v tělesném i duševním vývoji. Říčan a Krejčířová (2006, s. 305) také považují za znak školní zralosti psychickou zralost, která zahrnuje zralost poznávacích a rozumových funkcí a schopností, i citovou a sociální zralost, která přináší dítěti odolnost vůči frustraci, schopnost přijmout neúspěch, umět

odložit bezprostředně svá přání, zvládnout odloučení od matky a adaptaci na nové prostředí.

Dalším znakem je pracovní vyspělost, přičemž by se dítě mělo dokázat plně soustředit na činnost, která pro něj nemusí být zajímavá, ale povinná, a v neposlední řadě věk dítěte, který právě při vstupu dítěte do základní školy hraje velkou roli.

„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad“ (Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 36, odst. 3). Přijato může být také dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od září do konce června příslušného školního roku, je-li přiměřeně tělesně i duševně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce. V tomto případě je třeba doložit doporučení školského poradenského zařízení a odborného lékaře (Školský zákon č. 561/2004 Sb., § 36).

„Školní připravenost v podstatě zahrnuje kompetence v oblasti kognitivní, emocionálně – sociální, pracovní a somatické, které dítě nabývá a rozvíjí učním, sociální zkušeností (zejména v MŠ)“ (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 2). O školní připravenosti můžeme hovořit v souvislosti s výchovou a vlivy vnějšího prostředí, které na dítě v předškolním věku působí. Školní připravenost můžeme definovat jako aktuální stav rozvoje osobnosti dítěte ve všech oblastech, který je předpokladem pro bezproblémový vstup do základní školy a pro schopnost vzdělávat se, a to po stránce duševní, fyzické a sociální (Bednářová a kol., 2017, s. 12).

Pojmy upřesňují Jucovičová a Žáčková (2014, s. 25): *„Pojem školní zralost je tedy charakterizován spíše biologickým zráním organismu, školní připravenost je ovlivněna výchovou, učním a působením vlivů sociálního prostředí.“*

V následujících kapitolách se pokusíme čtenáři přiblížit, na jaké úrovni vývoje v jednotlivých oblastech, které jsou předmětem výzkumného šetření, by mělo být předškolní dítě před vstupem do základní školy.

3.1 Oblast zrakového vnímání a paměti

K tomu, aby dítě na základní škole zvládlo čtení a psaní, musí mít, mimo jiné, dobře rozvinuté zrakové vnímání. Dítě se naučí správně číst, když bude mít vyžralou schopnost zrakové paměti, zrakové analýzy a syntézy, vizuomotorické koordinace, záměrného vedení očních pohybů, optické diferenciaci a rozlišování figury a pozadí (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 37).

Do oblasti zrakového vnímání se zařazuje i zraková paměť. Přesnost a zapamatování si vnímaných objektů a jejich následné vybavení má významný vliv na myšlení dítěte. Tato schopnost ve školním věku dětem umožní zapamatovat si a následně si vybavit určité symboly – písmena, číslice (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 14).

Zrakové vnímání je nejdůležitější rozvíjet v předškolním věku právě pro získání, zpracování a uchování informací z okolního světa. Při jeho oslabení může u dítěte po nástupu do základní školy docházet k zaměňování písmem lišících se detailem nebo polohou (např. b, d, p) či zrcadlení zejména velkých tiskacích písmen, číslic, operačních znaků v matematice i ostatních grafických znaků. Dítě může mít rovněž problémy se zapamatováním písmen, pomalejším tempem čtení se zvýšenou chybovostí a obtíže v matematice, konkrétně v aritmetice i v geometrii (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 15).

3.1.1 Diagnostika zrakového vnímání

Při diagnostice zrakového vnímání u předškolních dětí se zaměřujeme na několik oblastí – vnímání barev, vnímání figury a pozadí, zrakové rozlišování (optickou diferenciaci, vnímání části a celku (optickou analýzu a syntézu), oční pohyby a zrakovou paměť. Rozdělení slouží pro lepší přehlednost při určování, které oblasti jsou rozvinuté, a které naopak oslabeny. Dobře rozvinuté oblasti mohou být pro dítě nosným pilířem pro získání a zpracování informací. Poznání oslabených funkcí je východiskem k jejich následnému záměrnému rozvíjení. Je však důležité neopomíjet, že jednotlivé funkce spolu souvisejí, a že na každé činnosti se podílí více funkcí najednou, vzájemně se ovlivňují a podporují. Oslabení jedné oblasti se často promítá i do oblastí dalších (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 15).

Při posuzování školní zralosti by mělo dítě prokázat, že umí přiřadit základní barvu konkrétním předmětům (hračky, kostky, díly stavebnice) a rozeznat stejně barevné předměty. Mělo by zvládnout na pokyn ukázat požadovanou barvu nebo barvu (základní) pojmenovat. Obtížnějším úkolem, který by mělo dítě být schopné splnit v pěti až šesti letech, je přiřazování a pojmenování odstínu barev (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 19).

Při vnímání zrakových podnětů dochází zároveň k jejich uspořádání. Objekt, který nás zajímá přednostně, se nazývá figura a okolí předmětu nazýváme pozadím. Při nevyzrálosti či oslabení této schopnosti může docházet při prohlížení složitých obrázků s více prvky (dále také při čtení textu) k obtížné orientaci v ploše, k problémům

se zaměřením pozornosti na jednotlivé prvky a jejich splynutí s pozadím (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 37). Dítě by mělo být schopné vyhledat známý předmět na obrázku, určitý objekt na obrázku podle předlohy a známý objekt na pozadí. Dále by mělo zvládnout odlišit dva překrývající se obrázky, sledovat linii mezi ostatními obrázky a vyhledat tvar na pozadí (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 16).

Zrakové rozlišování neboli zraková diferenciacie znamená rozpoznání předmětu bez závislosti na jeho barvě, velikosti či umístění. Aby dítě při následném učení se číst nezaměňovalo písmena, číslice a jejich pořadí, musí umět odlišit detail, horno-dolní postavení a pravo-levé postavení. Zpočátku je dítě schopné odlišit jiný obrázek v řadě, obrázek v jiné velikosti či obrázek v řadě lišící se horizontální polohou. S věkem se stává schopnost zrakového vnímání diferencovanější a dítě dokáže postřehnout i méně výrazné rozdíly – obrázek v řadě lišící se detailem, shodné i neshodné dvojice lišící se detailem. Postupně si uvědomuje i polohu předmětu v prostoru – obrázek lišící se vertikální polohou, shodné i neshodné dvojice lišící se vertikální polohou. Nejdříve je však dítě schopné odlišit horno-dolní postavení, později v předškolním věku, i pravo-levé postavení (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 37).

Oči dítěte nejprve vnímají celek, až později umí zaměřit dílčí části. Pro psaní, čtení i početní dovednosti je vnímání celku i jeho dílů velmi důležité. Oslabením této oblasti zrakové analýzy a syntézy může dojít u dítěte školního věku k pomalejšímu osvojování písmen, jejich zapamatování i častější záměně, k obtížím v matematice či naukových předmětech (např. zeměpis – práce s mapou) (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 37). Dítě v předškolní třídě by mělo umět poskládat obrázek z několika částí, složit tvar z několika částí na předlohu a podle předlohy i doplnit chybějící části v obrázku (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 16).

Záměrné vedení očních pohybů je nedílnou součástí školákovy schopnosti naučit se číst, psát i počítat. Dítě v předškolním věku by mělo mít osvojené pozorování a řazení obrázků zleva doprava. Je vhodné sledovat dítě, zda postupuje zleva doprava při vypracovávání zadaných úkolů, zda řeší grafomotorická cvičení v řadě či začíná kreslit vlevo. Před nástupem do základní školy je třeba, aby si dítě uvědomovalo posloupnost – čím řádek, slovo, slabika začíná, a čím pokračuje (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 39).

Poslední sledovanou oblastí zrakového vnímání je zraková paměť. I ta velmi ovlivňuje učení ve školním věku dítěte. Díky zrakové paměti si dítě dokáže správně zapamatovat a vybavit symboly (písmena, číslice). Bednářová a Šmardová (2015, s. 20) uvádí, že dítě

kolem čtvrtého roku si dokáže zapamatovat tři předměty (následně obrázky) a poznat, který ve skupině chybí. V předškolní třídě si dítě pamatuje přibližně tři ze šesti obrázků, pozná viděné obrázky a umístí obrázek na stejnou předchozí pozici.

3.2 Oblast sluchového vnímání a paměti

Sluch se řadí mezi prostředky komunikace a významně ovlivňuje rozvoj řeči, a tím i myšlení. Než se začneme zabývat sluchovým vnímáním, je třeba si ověřit slyšení samotné a vyloučit sluchové vady. Ty se mohou projevovat častým neporozuměním instrukcí, nápadným otáčením se na hovořícího, odezíráním ze rtů nebo natáčením jednoho ucha ke zdroji zvuku. V případě podezření na sluchovou vadu či sluchové obtíže, je vhodné obrátit se na pediatra nebo vyhledat jinou odbornou pomoc (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 40).

Při sledování sluchového vnímání se zaměřujeme zejména na fonematické uvědomování, které má významnou roli při rozvoji řeči i čtenářských dovedností, a na schopnosti naslouchání, rozlišení figury a pozadí, sluchové diferenciaci, sluchové analýzy a syntézy, sluchové paměti a vnímání rytmu (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 31).

Schopnost naslouchat úzce souvisí s koncentrací pozornosti, vývojem řeči a odlišením figury a pozadí. Na základní škole bude muset dítě naslouchat pokynům učitele a porozumět jeho instrukcím. Dítě nejprve naslouchá a dokáže rozlišit zvuky z jeho okolí, což také souvisí se sluchovou diferenciací. Předškolní dítě naslouchá říkadlům i písničkám, umí vyslechnout krátký příběh nebo pohádku. Některé děti již v předškolním věku dokážou i slyšený příběh převyprávět (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 41).

K přesnějšímu rozlišování zvuků dochází právě v předškolním období, kdy se dítě zdokonaluje ve vnímání figury a pozadí. Dokáže lépe zaměřit svoji pozornost na slyšený vjem a vyčlenit některé zvuky z pozadí. Čím je na pozadí více rušivých zvuků a hluku, tím má dítě větší problém zaměřit svoji pozornost na požadované sluchové vjemy. To, co může být u dítěte považováno za neposlušnost, může být pouze neodlišení zvukové figury a pozadí (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 40).

Bednářová a Šmardová (2015, s. 40) uvádí, že sluchová diferenciaci je úzce spjata s výslovností. K tomu, aby dítě správně vyslovovalo hlásky, musí umět rozlišit měkké a tvrdé souhlásky, znělé a neznělé souhlásky, krátké a dlouhé samohlásky. Při nesprávném odlišení těchto hlásek, může dojít u dítěte na základní škole k obtížím při psaní a čtení (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 31).

Rytmizováním, přednesem básniček nebo rozpočítadél se dítě učí rozdělovat slova na slabiky. Tímto se postupně rozvíjí sluchová analýza a syntéza. Při učení se psaní na základní škole bude muset dítě rozlišovat hranice slov, vyčleňovat jednotlivá slova z vět, uvědomovat si jednotlivé slabiky i jednotlivé hlásky (analýza). Na druhou stranu při čtení bude z hlásek skládat slabiky a ze slabik slova (syntéza). Při oslabené sluchové analýze a syntéze se mohou u dítěte ve školním roce projevit potíže ve čtení (obtíže se spojováním písmen do slabik, slabik do slov, vytváření náhradní techniky čtení, domýšlení slov, pomalé tempo čtení, ztráta pozornosti apod.) a psaní (obtíže při rozlišení hranic slov v psaném projevu, komolení slov, vynechávání slabik či písmen, záměna písmen, zvýšený počet gramatických chyb). Při diagnostice předškolního dítěte se zaměřujeme na to, zda dítě umí vytleskat slabiky ve slově, určit rýmující se slova, určit první či poslední hlásku ve slově, určit, zda slovo obsahuje danou hlásku, nebo složit slovo z hlásek (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 46).

Sluchová paměť dítěti zajistí schopnost zachytit, zpracovat, uchovat a znovu si vybavit slyšené informace. Tato schopnost je pro dítě velmi důležitá ve školním období, ve kterém bude většina informací podávána verbálně. Dítě bude muset zachytit a zapamatovat si instrukce k činnosti, pamatovat si pořadí úkolů a výklad pedagoga. Při oslabené sluchové paměti může mít dítě obtíže s učením se básniček, písniček nebo se zachycením instrukcí i jiných informací. Na základní škole se toto oslabení projeví také u písemného projevu, například u diktovaných textů (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 33). Předškolní dítě by mělo umět zopakovat čtyři nesouvisející slova, větu z pěti slov, poté i větu z více slov či pět nesouvisejících slov (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 45).

Na mnoho každodenních činností i školních dovedností má vliv dobré vnímání rytmu. To může zasahovat kromě hudební výchovy i do dalších oblastí – matematika (chápaní číselných řad, násobků), čtení a psaní (rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek) (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 33). Zda dítě vnímá správně rytmus, můžeme zjistit těmito úkoly – určování, zda dvě delší rytmické struktury jsou shodné, napodobování rytmu (2-4 tóny), zvládnutí záznamu krátké rytmické struktury (krátké tóny = tečky, dlouhé tóny = čárky) (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 46).

3.3 Oblast motorických schopností a dovedností

Mezi motorické schopnosti a dovednosti zahrnujeme několik rovin – hrubou a jemnou motoriku, grafomotoriku, motoriku mluvidel a motoriku očních pohybů. Úroveň těchto

schopností a dovedností prolíná celým vývojem dítěte. Ovlivňuje jeho fyzickou zdatnost, vnímání, řeč, kresbu, výběr pohybových aktivit a začlenění se do kolektivu. Oslabená motorika se může odrazit na budoucím životě dítěte. Bude pro něj náročnější vybrat si některé tělesné aktivity v důsledku pohybové neobratnosti, a tak se zapojit do kolektivu vrstevníků. Takové dítě se může cítit vyloučené, což může vést k odlišným či nežádoucím způsobům získávání pozornosti. Oslabení jemné motoriky může vést při hře k frustraci, přerušování hry a přebíhání mezi aktivitami. Nižší obratnost mluvidel může zapříčinit obtíže v komunikačních schopnostech. Také mohou nastat problémy v sebeobsluze a každodenních činnostech. Po nástupu do základní školy se mohou u dítěte s oslabenou motorikou projevit obtíže při psaní (úprava, čitelnost, rychlost psaní). Motorika také ovlivňuje celkový zdravotní stav jedince. Oslabení a špatné návyky z dětství se mohou promítnout do zdravotního stavu po jeho celý život (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 5-8).

Při posuzování hrubé motoriky dítěte se zaměřujeme na pohyblivost, koordinaci pohybů, udržení rovnováhy, rychlost i odvalu. Děti jsou sledovány při přirozené hře, pobytu venku, při běhání, skákání apod. (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 8).

Mezi důležitá kritéria posuzování školní zralosti se řadí také úroveň jemné motoriky, grafomotoriky a vizuomotoriky. Úroveň jemné motoriky můžeme u dítěte nejčastěji pozorovat při práci se stavebnicemi, při rukodělných činnostech (stříhání, modelování, skládání papíru, navlékání korálků, vkládání malých předmětů do určených otvorů apod.) při zapínání zipu nebo knoflíků, tzn. při činnostech, které vyžadují přesnost a obratnost (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 6). I grafomotorické schopnosti dítěte ve školním věku výrazně ovlivní dovednost psaní. Jak už jsme výše zmiňovali, grafomotorická neobratnost může způsobit pomalé tempo psaní, potíže při psaní jednotlivých tvarů písmen, písmo může být nečitelné. Také se může zvyšovat chybovost, jelikož dítě zaměří svoji pozornost na úhlednost (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 13).

3.3.1 Kresba a úchop tužky

Velký význam má v předškolním věku i kresba, která nám poskytuje informace o celkové vývojové úrovni dítěte, o úrovni jemné motoriky, grafomotoriky, vizuomotoriky i zrakovém a prostorovém vnímání. Kresby by měly odpovídat obsahově (bohatost, námětová různorodost) i formálně (vedení čáry, její plynulost, jistota, přesnost, návaznost) věku dítěte. S přibývajícím věkem se kresba zdokonaluje, je realističtější,

proporcionálnější a přibývají detaily. Předškolákem nakreslená lidská postava by měla být jasně členěna na hlavu, krk, trup, horní končetiny vycházející z ramen a směřující do stran, i dolní končetiny. Vlasy, prsty a detaily na obličeji by měly být zřetelně vyznačeny (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 14-15).

Při práci s dětmi předškolního věku nesmíme opomíjet správné pracovní návyky při kreslení, které zahrnují správné držení těla, postavení paže, úchop psacího náčiní, tlak na tužku a uvolnění ruky. Dítě si již od třetího roku osvojuje špetkový úchop, při kterém je tužka volně položena na posledním článku prostředníku, shora je přidržována bříškou ukazováku a palce, malíček s prsteníčkem jsou volně pokrčeny v dlani. Horní konec tužky by měl směřovat do oblasti mezi ramenem a loktem. Ruka by měla být uvolněna, dítě by si nemělo stěžovat na bolest, úchop by neměl být křečovitý a tlak na tužku příliš silný (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 7).

S úchopem tužky je úzce spjata lateralita. Vyskotová a Macháčková (2013, s. 32) ve své publikaci definují lateralitu jako „*přednostní užívání jednoho z párových orgánů pohybového (ruka, noha) či smyslového ústrojí (oko, ucho)*“. Pro pozdější zvládnutí dovednosti psaní a čtení je důležitá především lateralita oka a ruky. U většiny dětí je lateralita ruky zřejmá, ale pokud bychom se setkali s nevyhraněnou lateralitou u dítěte, můžeme ji posoudit z pozorování dítěte při spontánních i záměrně motivovaných činnostech (práce se stavebnicemi, skládkami, hry s pískem, trhání papíru, lepení, stříhání, rozsvěcování a zhasínání světla, zamykání zámku, čištění zubů, zapínání zipů apod.), z kresby či zkoušky laterality (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 6). V české klinické i poradenské praxi se nejvíce využívá zkouška laterality dle Z. Matějčka a Z. Žlaba z roku 1972, ve které je k posouzení laterality horních končetin určeno dvanáct položek, k posouzení laterality nohou čtyři položky, pro zjištění laterality očí jsou vymezeny dvě položky a jedna položka slouží pro určení dominantního ucha (Kroupová a kol., 2016, s. 120).

3.4 Oblast řečových schopností

Správně rozvinutá řeč má velmi důležitý význam pro budoucí fungování dítěte na základní škole. Řeč ovlivňuje kvalitu poznávání, učení a myšlení dítěte. Slouží k dorozumívání, utváření mezilidských vztahů, udržování sociálních kontaktů a ovlivňuje postavení dítěte ve skupině. Úroveň komunikačních schopností je podmíněna a ovlivněna motorikou, vnímáním a sociálním prostředím (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 25).

Jak už bylo výše zmíněno, poznávání okolního světa se zakládá především na samotném pohybu. Dítě potřebuje prozkoumávat okolní svět pomocí hrubé motoriky, manipuluje s předměty v souvislosti s jemnou motorikou, experimentuje s nimi a zároveň vnímá svými smysly (vidí, slyší, cítí, dotýká se). Pokud bude opožděn vývoj v oblasti hrubé a jemné motoriky, je pravděpodobné, že u dítěte dojde k problémům v oblasti řečových schopností (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 25).

Vývoj řeči rovněž výrazně ovlivňuje úroveň zrakového i sluchového vnímání. Dítě již od narození rozeznává množství zvuků, které ho obklopují, začíná rozeznávat zvuky mateřského jazyka a opakovaně se je snaží napodobovat (nejdříve hlásky, poté slabiky, nakonec slova a věty) a chápe, že vše má své pojmenování. První slova jsou spojena se zrakovými vjemy. Dítě nejdříve slovo spojuje s předmětem, a až poté si předmět dokáže vybavit prostřednictvím slova. Stejně jako narušený motorický vývoj, i poruchy či oslabení zraku nebo sluchu velmi ovlivňují vývoj řeči (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 25).

Mezi další faktory ovlivňující vývoj řeči zahrnujeme sociální prostředí, ve kterém dítě žije. Hlavní úlohu má rodina, konkrétně sociokulturní úroveň rodiny, její podnětnost, úroveň řečového prostředí – mluvní vzory či výchovné styly. Nevhodné výchovné styly (příliš autoritativní, represivní, nebo naopak ochranný či určitým způsobem kompenzující) mohou mít za následek pomalejší vývoj řeči. Rovněž i přemíra stimulace a vysoce kladené nároky na správnost řečového projevu, bez ohledu na vývojová specifika dítěte, mohou směřovat k neurotickým projevům, negativismu či zadržování (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 28).

Dítě předškolního věku by mělo řeči dobře rozumět při běžném hovoru, chápat výklad, zadání při hrách či řízených činnostech. Také pochopení děje příběhu či pohádky se považuje za důležité při posuzování připravenosti pro zvládnutí učiva na základní škole. Předškolní dítě by mělo mít osvojenou slovní zásobu na přiměřené úrovni, mělo by umět užívat všechny slovní druhy a vyjadřovat se ve smysluplných větách a souvětích. Podstatná je také schopnost umět vyjádřit své pocity, prožitky, převyprávět děj, situaci či událost, vést smysluplný dialog a umět dodržovat základní pravidla konverzace – věnovat pozornost tomu, kdo mluví, naslouchat mu, počkat, až ten druhý domluví, vhodně odpovídat na dotazy, ptát se. U dítěte s omezeným či nedokonalým vývojem řeči mohou nastat na základní škole problémy při osvojování si dovednosti čtení a psaní (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 26).

Při nevyzrálosti řečových schopností u dítěte předškolního věku můžeme pozorovat například nezáměrné vyhybní chyby jakékoli komunikaci, jelikož dítě může mít problém v porozumění řeči a nemusí chápat naše požadavky. Můžeme pozorovat velký rozdíl mezi pasivní a aktivní slovní zásobou. Dítě nám může rozumět, ale nedokáže se obratem vyjádřit. Má malou slovní zásobu, užívá pouze jednoduché věty, vynechává některé slovní druhy, je výrazně neobratné ve tvarosloví (ohýbání slov – časování, skloňování) a větosloví (tvoření vět), nedokáže se souvisle a smysluplně vyjádřit, není mu rozumět, nevyslovuje některé hlásky nebo špatně artikuluje. V mateřské škole může mít řečově nevyzrálé dítě obtíže v zapamatování si básniček, říkanek, krátkých písniček nebo může projevodit nezáměrné čtené pohádky (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 26).

Z vývojového hlediska se do jednoho roku dítěte hovoří o fyziologické nemluvnosti, do tří let o prodloužené fyziologické nemluvnosti a nad tři roky se již může jednat o vývojovou nemluvnost, tzv. vývojovou dysfázii. Tehdy je namístě spolupráce rodiny a odborníků z oblasti psychologie, logopedie, foniatrie nebo v některých případech i neurologie či oftalmologie (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 30).

Autorky (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 29) ve své publikaci seznamují čtenáře s jazykovými rovinami, které utvářejí řečové schopnosti – rovina foneticko-fonologická, morfologicko-syntaktická, lexikálně-sémantická a pragmatická.

3.4.1 Foneticko-fonologická rovina

Foneticko-fonologická rovina zahrnuje sluchové rozlišování hlásek a jejich výslovnost, tzv. fonetickou diferenciaci a artikulaci. Dítě ze zvuků, které ho obklopují, dokáže postupně rozeznat hlásky mateřského jazyka. Všechny hlásky by mělo dítě umět rozlišit až po šestém roce života, u některých dětí to bývá až v sedmi či osmi letech. Sluchová diferenciacie je úzce spjata s výslovností, kdy dítě rozeznává rozdíl mezi správným či nesprávným zněním. Předpoklady pro artikulaci splňují mluvidla již ve dvou až třech letech. Mezi artikulačně nejjednodušší hlásky řadíme P, B, M, T, D, N. Naopak nejobtížnější jsou pro děti hlásky R, Ř, Z, Ž, S, Š, C, Č. Nesprávnou výslovnost neboli dyslálii, považujeme do pěti let dítěte za fyziologickou. Po nástupu do základní školy je málo pravděpodobné, že se dítě naučí samovolně vyslovovat hlásku správně, i proto je následná logopedická péče náročnější a méně úspěšná než v předškolním období (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 29).

3.4.2 Morfologicko-syntaktická rovina

Tato rovina zahrnuje užívání slovních druhů, tvarosloví a větosloví. Dítě nejdříve užívá podstatná jména, poté slovesa, přídavná jména, osobní zájmena, číslovky atd. Po dosažení čtvrtého roku by mělo dítě umět užívat v řečovém projevu všechny slovní druhy. Do té doby považujeme dysgramatismy (neobratnost ve tvarosloví a větosloví) za fyziologické. Pokud obtíže přetrvávají ve větším rozsahu i nadále, může to signalizovat opoždění v řečovém nebo dokonce intelektovém vývoji (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 29).

3.4.3 Lexikálně-sémantická rovina

Bednářová a Šmardová (2015, s. 29) popisují, že v lexikálně-sémantické rovině se jedná o „*pasivní a aktivní slovník, tj. o porozumění řeči (perceptivní složku) a vyjadřování (expresivní složku)*.“ Tato rovina zahrnuje porozumění řeči při běžné každodenní komunikaci, chápání instrukcí, výkladu, vyprávění či jiného sdělení. Dále i souvislé a smysluplné pojmenování prožitků dítěte, jeho emocí, definování pojmů, popis obrázků, schopnost samostatného vyprávění, užívání podřazených a nadřazených pojmů, protikladů (antonyma), slov podobného významu (synonyma) a slov stejného zvuku, ale různého významu (homonyma) (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 26).

3.4.4 Pragmatická rovina

Touto rovinou rozumíme užití řeči v praxi, při sociálním kontaktu. Pragmatická rovina zahrnuje dovednost vyžádat či sdělit informaci, vyjádřit vlastní pocity, prožitky, popsat vztahy. Dále zahrnuje také konverzační schopnosti – např. výměna rolí v dialogu, udržování tématu. Rovina rovněž zahrnuje prvky neverbální komunikace (mimiku, haptiku, posturiku, gestikulaci a oční kontakt) (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 30).

3.5 Oblast základních matematických představ

Pro zvládnutí učiva matematiky na základní škole a vytvoření kladného vztahu k ní potřebuje dítě rozvinout mnoho schopností, dovedností a získat potřebné vědomosti. Pro osvojení matematických dovedností nestačí pouze vyjmenovat číselnou řadu z paměti nebo psát číslice. Pravděpodobnost úspěchu závisí na dobrém pochopení a upevnění základních pojmů a osvojení jednodušších dovedností, aby poté dítě bylo schopné řešit obtížnější úkoly (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 47).

Z hlediska vývoje dítěte a jeho rozvoje matematických schopností a dovedností je důležitá úroveň rozvoje hrubé a jemné motoriky. Samotným pohybem dítě poznává svět, získává zkušenosti a informace, manipuluje s předměty a tím vnímá jejich vlastnosti (velikost, hmotnost, tvar, množství apod.). Otevřelová (2016, s. 99) ve své publikaci uvádí, že pokud se u dítěte projeví neúspěch v matematice, měli bychom se zaměřit na to, „*zda právě nezralost percepčně motorických funkcí není příčinou odmítání matematiky a nevede k selhávání dítěte třeba při řešení základních početních úkolů.*“ S motorikou také úzce souvisí prostorové vnímání, které je předpokladem pro geometrii i aritmetiku, vnímání času a časové posloupnosti (co se stalo dříve, později, rozlišení příčiny a následku, předvídání kroků). V neposlední řadě výkony v matematice závisejí i na rozvoji sluchového i zrakového vnímání (uvědomění si části a celku, rozlišení detailu, polohy apod.) a schopnosti koncentrace (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 47).

Výše zmíněné schopnosti a dovednosti tvoří základ tzv. předčíselných představ, které jsou předpokladem k porozumění matematickým pojmům, symbolům a vztahům mezi nimi. Dítě si nejprve osvojí porovnávání, třídění a řazení, poté přechází k číselným představám – určování množství, chápání číselné řady a číselných operací (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 47).

Před vstupem do základní školy by dítě mělo umět manipulovat s předměty, vnímat jejich vlastnosti, třídít je, řadit je, porovnat je a určit vztahy mezi nimi i tvořit skupiny (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 53). Předškolní dítě by také mělo mít již osvojené představy o rozměrech (delší – kratší, široký – úzký), velikosti (malý – velký, menší – větší), množství (hodně – málo, nic, všichni, žádný, každý), číselných řadách (od 1 do 10), řadových číslovkách (první, druhý, poslední), tvarech (kruh, čtverec, obdélník, trojúhelník) a o poloze předmětů (nad, pod, před, za, uvnitř, nahoře, dole, vpravo, vlevo, mezi apod.) (Otevřelová, 2016, s. 100).

3.6 Oblast vnímání prostoru a času

Dobrá orientace v prostoru (vnímání prostoru, zpracování a zapamatování si prostorových vztahů) nám může usnadnit každodenní život. Významnou roli při utváření představ o prostoru hraje naše motorika, hmat, sluch, zrak a posléze řeč. Vnímání prostoru se zdokonaluje na základě dlouhodobých zkušeností z více zdrojů. Zahnuje odhad a zapamatování si vzdálenosti, porovnání velikosti objektů, vnímání části

a celku, vzájemný poměr velikostí jednotlivých částí a celků i jejich uspořádání, které má již souvislost s vnímáním času (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 43).

Vnímání prostoru můžeme rozdělit třemi osami – horno-dolní, předozadní, pravo-levou. Dítě předškolního věku by mělo mít osvojené pojmy nahoře – dole, vpředu – vzadu, vlevo – vpravo, nad – pod, před – za, v, do, mezi, níže – výše, první – poslední, prostřední, předposlední. Tato schopnost úzce souvisí s oblastí předmatematických dovedností. Oslabené prostorové vnímání se může u dítěte školního věku odrazit ve čtení (sledování textu zleva doprava), psaní (při přepisu textu, zaměňování pořadí písmen ve slově) a v matematických dovednostech (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 21).

Vnímání času se u dítěte rozvíjí pozvolna. Předškolní dítě žije především přítomností. Pokud je zaujaté nějakou činností, kterou plně prožívá, nemyslí na následné dění či povinnosti a čas pro něj plyne rychleji. Naopak je to při činnosti, která dítě nebaví, vykonává ji z povinnosti či je pro něj nepříjemná. Vnímání plynutí času si uvědomuje prostřednictvím událostí, které prožívá, a které se pravidelně střídají (charakteristické činnosti pro den, noc, ráno, poledne, večer) (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 25). Uvědomění si časové posloupnosti je velmi důležité pro rozvoj samostatnosti, sebeobsluhy a pro organizaci práce. Také vede k chápání příčin a následků (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 45).

Před nástupem do základní školy by mělo dítě umět seřadit obrázky dle posloupnosti děje, jmenovat, co se stalo dříve/později/nakonec. Dále by mělo umět rozlišovat pojmy dříve, později, nejdříve, před tím, nyní, potom, včera, dnes, zítra, výjimečně i předevírem a pozítří. Dítě se také začíná orientovat ve dnech v týdnu a charakteristice ročních období. Pokud je vnímání času oslabené, může mít dítě později problémy při čtení a psaní, při osvojování si vědomostí uspořádaných v časovém sledu, může chybovat v pořadí úkonů. Dítě na základní škole může mít také obtíže s uspořádáním si vlastního času na povinnosti a zábavu (Bednářová a Šmardová, 2015, s. 25-27).

3.7 Oblast sociálních dovedností a samostatnosti

Zahájení školní docházky klade poměrně velké nároky na sociální dovednosti dítěte a na schopnost adaptace. Dítě musí zvládnout odloučení od rodičů, obejít se bez nich po delší dobu. Rovněž musí zvládnout soužití v jiném prostředí s cizími lidmi. Očekává se od něj, že bude schopné pracovat více samostatně, v kolektivu spolupracovat se spolužáky více, než bylo doposud zvyklé. Na základní škole budou kladeny vyšší

nároky na jeho vnitřní motivaci a sebekontrolu (např. ovládnání spontánních impulzů pohybu, hraní, mluvení a zaměření energie potřebným směrem) a bude muset vyvinout větší úsilí při vypracování zadaných úkolů (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 51).

Bednářová a Šmardová (2015, s. 55) ve své publikaci zařazují mezi sociální dovednosti komunikaci (verbální i neverbální), přiměřené reakce na nové situace, adaptování se na nové prostředí, porozumění vlastním pocitům a sebeovládání, porozumění emocím a chování druhých lidí a objektivní sebepojetí a sebehodnocení.

Mezi možné projevy nevyzrálости sociálních dovedností můžeme zařadit neschopnost odloučení a adaptace na nové prostředí či situace, obtíže v komunikaci (s dětmi i dospělými), potíže při navazování nových kontaktů, projevy sociálně maladaptivního chování (výrazné stranění se dětí, dlouhodobé nezapojování se do společných aktivit, agresivita, neschopnost přijmout a respektovat pravidla soužití, nerespektování autority). Dále může mít dítě výrazně sníženou schopnost sebeovládání, také pro něj může být velmi obtížné vyrovnat se s případným nezdarem (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 52).

Přestup do základní školy dítěti velmi usnadňují osvojené činnosti vedoucí k samostatnosti. Mezi tyto činnosti můžeme zařadit oblékání, stolování či dodržování hygienických návyků. Na osvojování těchto dovedností by se měla v první řadě podílet rodina, kterou doplňuje výchova v mateřské škole. Dítě po určité době bude chtít být nezávislé a zkoušet různé činnosti sám a napodobovat své vzory. Je vhodné tedy tuto tendenci podpořit a učit dítě potřebné návyky. Po nástupu do základní školy se očekává od dítěte větší míra samostatnosti. Při nevyzrálости v oblasti sebeobsluhy u něj může docházet k pocitu bezradnosti, beznaděje, strachu či úzkosti (Bednářová a Šmardová, 2010, s. 55).

4 Orientační mapování školní zralosti

Orientační mapování školní zralosti má v historii pedagogicko-psychologické poradny (dále PPP), se kterou jsme spolupracovali, významné místo. V lednu každého roku pořádají odborní pracovníci (psycholog či speciální pedagog) z pedagogicko-psychologické poradny ve spolupráci s ředitelkami MŠ z okresu Rokycany přednášky pro rodiče žáků předškolních tříd přímo na půdě MŠ, s podrobnými informacemi o školní zralosti. Rodiče jsou na přednášce seznámeni také s tím, co orientační mapování školní zralosti (dále OMŠZ) přináší, a proč by se ho měly jejich děti zúčastnit. Přednášky jsou zakončeny diskusí a individuálními konzultacemi. Rodiče jsou rovněž informováni o oblastech školského zákona, které se jich aktuálně týkají. Jsou poučeni o svých právech a povinnostech ve vztahu k nástupu dítěte do základní školy, o náležitostech nezbytných k zápisu do první třídy, o ochraně osobních údajů, o důvěrnosti služeb poradny, o přínosu orientačního šetření ve smyslu poznání úrovně zralosti svého dítěte. Jsou informováni, jakým způsobem budou seznámeni s výsledky šetření, jak by pak s nimi měli naložit. Rodiče pak pokládají doplňující otázky a následně obvykle vyjádří svůj souhlas s uvedeným šetřením podpisem žádosti o poskytnutí poradenské služby (viz Příloha A) a informovaného souhlasu s poskytnutím poradenské služby (viz Příloha B). OMŠZ jako i jiná poradenská vyšetření se provádějí zásadně jen na základě podepsaného souhlasu zákonného zástupce dítěte. Po přednášce, v jiném, předem naplánovaném dnu, pak probíhá samotné šetření skupinovou i individuální formou v prostředí MŠ, které je dětem blízké a známé (Rozhovor s pracovníkem PPP, 2020).

4.1 Zadávání a obsah orientačního mapování školní zralosti

Orientační mapování školní zralosti zjišťuje pouze orientačně zralost dítěte v dané oblasti. Testování realizuje pracovník PPP osobně v dané mateřské škole, aby se děti cítily komfortně a bezpečně v prostředí, které dobře znají. Jak bylo již výše zmíněno, testování se realizuje skupinově (v maximálním počtu 15 dětí), a poté individuálně. Nejprve se pracovník PPP seznámí s dětmi, snaží se je motivovat ke spolupráci a navodit příjemnou atmosféru. Poté dětem rozdává pracovní listy a sdělí potřebné informace. Děti pracují samostatně u stolečků a jsou rozesazeny tak, aby se předešlo opisování či napodobování.

V průběhu práce dětí si testující zaznamenává do svých poznámek informace o chování dítěte, míru jeho pozornosti a soustředěnosti, pracovní tempo, míru nejistoty či obav,

preferenci ruky i korektnost úchopu psacího náčiní. Pracovník PPP si rovněž zaznamenává informace získané od třídní učitelky, například pravidelnost školní docházky, zvláštnosti chování či zdravotní oslabení dítěte (Rozhovor s pracovníkem PPP, 2020).

V následujících kapitolách budou čtenáři seznámeni s jednotlivými částmi testovacího souboru orientačního mapování školní zralosti. Pro OMŠZ si poradna vytváří vlastní testovací soubory (pracovní listy z různých zdrojů a vlastní postupy zadávání úkolů), které jsou pravidelně obměňovány, aby nedocházelo k jejich zneužití či nácvičku. Informace jsou získány z osobní účasti při OMŠZ v roce 2019 a 2020 a dostupné literatury. V kapitolách odkazujeme na přílohy, které nám poskytla pedagogicko-psychologická poradna.

4.1.1 Pracovní listy – Zraková diferenciacie

Při testování zrakové diferenciacie využívá pracovník PPP tři pracovní listy. Při zadávání těchto pracovních listů vysvětlí odborný pracovník názornou ukázkou dětem, jak by měly daný úkol vypracovat.

Prvním pracovním listem jsou Zvířata a stíny (viz Příloha C). Pedagog zadává úkol jasnými a srozumitelnými pokyny, které vícekrát zopakuje: „*Spoj co nejkratší cestou zvířátko s jeho stínem.*“ Při plnění tohoto úkolu sleduje, zda dítě vyslechlo zadání pozorně, a jak dobře si ho zapamatovalo. Mnoho dětí totiž spojuje zvířata se stíny libovolně dlouhou čarou, oklikou tak, jak se jim to zrovna hodí.

Dalším pracovním listem je Lišící se obrázek (viz Příloha D). Zadání pracovního listu zní: „*Najdi v řadě obrázek, který je jiný a škrtni ho čarou.*“ Při práci pracovník PPP sleduje, zda má dítě osvojený pojem řádek, zda postupuje zleva doprava a nepřeskakuje řádky. Tyto informace si poznamenává přímo na pracovní list dítěte.

Posledním pracovním listem zjišťujícím úroveň zrakové diferenciacie je vyhledávání shodných či neshodných dvojic (viz Příloha E). Dítě má čarou přeškrtnout pole, ve kterém je dvojice obrázků rozdílná. Zadávající opět sleduje postup dítěte při hledání odlišných dvojic.

4.1.2 Kresba postavy

Na volný list papíru mají děti za úkol nakreslit postavu pána. Děti si vezmou do ruky tužku a vyslechnou si pokyny testujícího: „*Na volný list papíru nakreslete postavu*

nějakého pána. Může to být váš tatínek, dědeček, nebo kdokoli jiný.“ Pracovník PPP si v průběhu činnosti zaznamenává postup kreslení jednotlivých dětí – jakou část těla děti začínají kreslit nejprve (hlavu nebo nohy). Také si všímá preciznosti dětí při kreslení, vedení čáry po papíru, přítlaku na tužku či případného třesu.

Na kresbě postavy předškolního dítěte by měla být znázorněna hlava, trup, končetiny. Hlavu a trup by měl spojovat krk, hlavu by měly pokrývat vlasy, čepice nebo klobouk. Dále na kresbě nesmí chybět oči, uši, nos a ústa. Paže by měly navazovat na trup a měly by být zakončeny rukou s pěti prsty. Nohy by měly být dole zahnuté (Vágnerová, 2017, s. 96-103).

4.1.3 Pracovní list – Pokračování v řadě obrázků

Před vyplněním tohoto pracovního listu (viz Příloha F) pracovník PPP připomene dětem, co znamená pojem řádek/řada. Následně zadá úkol: *„V každé řadě se opakují obrázky. Vaším úkolem je na konec každé řady nakreslit obrázek, který má následovat.*“ Zadavatel názorně vyplní před dětmi první řadu. Při tomto úkolu se nehodnotí preciznost kresby, ale postup plnění a směr pohybu očí.

4.1.4 Pracovní list – Znalost barev a geometrických tvarů

Pracovní list Znalost barev a geometrických tvarů (viz Příloha G) ověřuje u předškolních dětí pozornost, paměť při zapamatování si instrukcí, znalost základních barev a geometrických tvarů. Pracovník PPP dětem diktuje postup, který v průběhu jejich činnosti vícekrát zopakuje: *„Všechny kruhy vybarvěte modře. Všechny čtverce vybarvěte žlutě. Všechny trojúhelníky vybarvěte červeně.*“ Mezi jednotlivými úkoly zadávající dává dětem dostatečné množství času na vybarvení, ale také dává pozor, aby děti od sebe neopisovaly.

4.1.5 Pracovní list – Dokreslování obrázku podle vzoru

Dokreslování obrázku podle vzoru (viz Příloha H) je pro některé děti náročným úkolem. Testované děti musí být pozorné, přesné a také trpělivé. Zadání pracovního listu testujícím zní: *„Nejprve dokreslete plot. Poté dokreslete obrázky podle vzoru, tzn. že všechny mašiny v řadě by měly vypadat jako první mašina a všechny domečky v řadě jako první domeček.*“ V tomto úkolu se dle slov pracovníka PPP často vyskytuje chybovost.

4.1.6 Pracovní list – Předmatematické představy

Poslední částí skupinového orientačního mapování školní zralosti je pracovní list pro testování předmatematických představ (viz Příloha I). Děti dle pokynu „*nakreslete stejný počet teček, jaký je počet obrázků v jednotlivých řádcích*“ znázorní tečky do prázdných polí. V tomto úkolu děti někdy zapomenou, že mají kreslit tečky a začnou obkreslovat dané obrázky. Zadávající je na to ale může upozornit. Také je vhodné s dětmi názorně vyplnit první řádek.

4.1.7 Individuální testování

Individuální testování probíhá v ten samý den po skupinovém testování, za přítomnosti speciálního pedagoga či psychologa a jednotlivého dítěte. Pracovník PPP vede s dítětem rozhovor, aby zjistil úroveň jeho sociálních a komunikačních dovedností. Ptá se ho například na jeho zájmy nebo zážitky a sleduje úroveň i způsob jeho komunikace (verbální i neverbální).

Po krátkém rozhovoru pracovník PPP zjišťuje úroveň sluchového vnímání. Dítě vytleskává slabiky v zadaných slovech (např. krtek, bábovka, nosítka), určuje, zda slyší dané písmeno ve slově (např.: „*Slyšíš písmeno L ve slově maminka?*“) a rozlišuje znění stejných či rozdílných slov (např.: „*Jsou slova mrk a krk stejná nebo jiná?*“).

4.2 Vyhodnocení orientačního mapování školní zralosti

Výsledky šetření obdrží rodiče do několika dnů po testování písemnou formou na zaškrťovacím formuláři Zpráva ze screeningového vyšetření školní zralosti (viz Příloha J), kde jsou zvýrazněné úrovně vyspělosti jejich dětí v jednotlivých sledovaných oblastech a závěrečné doporučení, které má tři stupně. První doporučení informuje rodiče o tom, že u jejich dítěte šetření neprokázalo žádné výrazné nedostatky. V druhém doporučení je zmíněna jedna nebo více oblastí, ve kterých je potřeba s dítětem ještě cíleně pracovat a nadále ho rozvíjet. Třetím doporučením je celkové vyšetření školní zralosti dítěte v PPP. Je-li patrné či učitelkami avizované specifické oslabení dítěte (vada sluchu, vada zraku, tělesné postižení, autismus apod.), je doporučeno absolvovat vyšetření ve speciálně pedagogickém centru (dále SPC). Na druhé straně tohoto vyhodnocovacího formuláře jsou sepsána Obecná doporučení – cvičení pro děti předškolního věku (viz Příloha K), kterými se rodiče mohou inspirovat. Rodiče se informují, jakou formou

mohou oslabené oblasti u svého dítěte rozvíjet, aby mu tak usnadnili úspěšný nástup do první třídy základní školy. Rodiče často využívají také možnosti osobně konzultovat výsledky OMŠZ na půdě PPP. Informace ohledně nástupu dítěte do základní školy jsou pro ně někdy složité a potřebují je slyšet vícekrát a srozumitelně. Pracovníci poradny vítají zájem o bližší sdělení výsledků screeningů, doporučují, aby se na konzultace případně dostavili oba rodiče, zejména pokud mezi nimi není shoda v názoru na úroveň schopností jejich dítěte. Zákonní zástupci dítěte jsou často ovlivňováni například názory prarodičů, podléhají názoru okolí, který vždy nemusí být obecně vhodný pro jejich dítě. Vzhledem k tomu, že to, jestli využijí doporučení poradny a požádají o odklad školní docházky, je jen na rozhodnutí rodičů, je třeba jim důkladně a trpělivě vysvětlit možné nepříznivé následky nástupu nezralého dítěte do základní školy (Rozhovor s pracovníkem PPP, 2020).

4.3 Přehled realizovaných mapování

Pro zajímavost byla zpracována tabulka, která obsahuje informace získané z navštívené PPP, jaké množství dětí z okresu Rokycany se v posledních deseti letech zúčastnilo OMŠZ. Dále tabulka uvádí, jaký byl v každém daném roce počet realizovaných vyšetření školní zralosti, a kolik se v poradně vydalo doporučení k odkladu školní docházky.

Tabulka 1 - Roční přehledy

ROK	Počet testovaných dětí při OMŠZ	Počet provedených vyšetření školní zralosti	Počet vydaných doporučení k odkladu školní docházky
2010	336	152	80
2011	339	146	80
2012	423	127	89
2013	410	119	90
2014	422	165	86
2015	436	163	100
2016	482	159	102
2017	437	152	89
2018	490	171	110
2019	437	155	106
2020	426	131	111

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Počet realizovaných OMŠZ bohužel nezahrnuje vždy celý populační ročník, ale pouze děti z okresu Rokycany, které byly v daný den v dané MŠ. OMŠZ probíhá v MŠ vždy v měsících lednu až únoru. V těchto měsících bývá poměrně vysoká nemocnost, eventuálně jsou na základních školách jarní prázdniny, což také ovlivní docházku dětí do MŠ a jejich účast na screeningů. Odhadem se v okrese nezúčastní OMŠZ každý rok okolo jednoho sta dětí. Navíc je nutné poznamenat, že ne všichni rodiče dětí, kterým poradna na základě výsledků OMŠZ doporučí celkové vyšetření školní zralosti, o toto vyšetření skutečně požádají. Učitelky MŠ se snaží rodiče motivovat v zájmu dítěte k tomuto kroku, ale je to zcela na dobrovolnosti rodičů. Poslední sloupec tabulky vykazuje celkový počet doporučení odkladů školní docházky (dále OŠD) vydaných poradnou v daném roce. Zpětná informace o tom, zda rodiče toto doporučení využili a odklad byl skutečně realizován, se do poradny ne vždy dostane (Rozhovor s pracovníkem PPP, 2020).

5 Odklad školní docházky a legislativa s ním spojená

Kapitola seznamuje čtenáře s jedním z dílčích problémů souvisejících s ukončením předškolního vzdělávání dítěte a zahájením jeho povinné školní docházky. Začátek povinné školní docházky odloží ředitel základní školy o jeden školní rok, není-li „*dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte v době zápisu dítěte k povinné školní docházce podle § 36 odst. 4.*“ Žádost o odklad musí zákonný zástupce doplnit doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení, odborného lékaře či klinického psychologa. Školský zákon (561/2004 Sb., § 37, odst. 1) dále uvádí, že „*začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.*“ Dandová (2018, s. 140) dodává, že v takovém případě by jinak dítě nemohlo splnit povinnost devíti ročníků na základní škole do osmnácti let věku.

5.1 Náhledy na odklad školní docházky

Dříve rodiče považovali nástup dítěte do základní školy jako určitou povinnost a odklad školní docházky vnímali poměrně negativně. Odklad byl v jejich očích obrazem selhání dítěte i jejich výchovných postupů. Příkladem může být vnímání odkladů širokou veřejností například v sedmdesátých letech minulého století, kdy byl tento způsob oddálení školní docházky zavrhován a první třídy navštěvovalo jen malé procento takových dětí. Nástup do základní školy v šesti letech věku potvrzoval, že je dítě zcela v pořádku (Opravilová, 2016, s. 176).

Společenský postoj k odkladu školní docházky se v současné době změnil. Už není chápán jako selhání rodiny či jinakost dítěte. Rodiče chtějí mít jistotu, že je jejich dítě dostatečně připravené na vyšší stupeň vzdělávání. Nicméně odklad školní docházky je v poslední době velmi medializován. Mnoho rodičů (například chlapců narozených v jarních měsících), kteří o odkladu uvažují z důvodu nízkého věku dítěte, má obavy z nepřijetí dítěte do kolektivu starších spolužáků. Domnívají se, že pokud bude příští rok dítě starší, zvládne lépe požadavky, které role školáka přináší (Opravilová, 2016, s. 177). Pugnerová a Dušková (2019, s. 40) uvádí nejčastější argumenty rodičů pro odklad školní docházky:

- Prodloužení dětství – Většinou se jedná o pohodlí rodičů, kteří si uvědomují potřebu věnovat dítěti více času při pomoci s plněním jeho školních povinností.

- Nejmladší dítě ve třídě – Rodiče se obávají, že jejich dítě narozené mezi květnem a srpem bude nejmladší ve třídě, ale podstatná je aktuální rozumová, tělesná, emoční a sociální zralost.
- Dítě malé, drobné – Je třeba brát ohled na přiměřený růst, váhu, výšku a zdravotní stav dítěte (také filipínskou míru a míru unavitelnosti).
- Přírůstek do rodiny – Maminka se obává nedostatku času pro přípravu školáka z důvodu očekávaného narození mladšího sourozence.

Klégrová (2003, s. 34) uvádí, že v poslední době se situace s odklady školní docházky vyrovnává. Žádosti o odklad je stále poměrně dost, ale většinou je předkládají rodiče, kterým opravdu záleží na prospěchu svého dítěte na základní škole, a kteří zodpovědně zvažují jeho možnosti. Rodiče častěji pozorují určité nerovnoměrnosti ve vývoji dítěte, případně jsou na ně upozorněni učitelkou mateřské školy. Na druhou stranu se ale můžeme setkat se ctížádostivými rodiči, kteří budují kariéru svého dítěte již v útlém věku, plánují jeho pozdější vzdělávání na gymnáziu a odkladem školní docházky chtějí dítěti zajistit nejlepší startovací podmínky, výborný prospěch a následně usnadněné podmínky přijetí do výběrových škol.

5.2 Statistické údaje

Ani po zavedení povinného předškolního vzdělávání se počet dětí s odkladem školní docházky výrazně nezměnil. Výroční zpráva České školní inspekce (2020, s. 44) uvádí, že *„podíl těchto dětí z celkového počtu dětí v posledním ročníku před nástupem do ZŠ činil v navštívených školách 17 %, tedy přibližně stejně jako v roce předchozím (16,5 %).“* I přesto je podíl odkladů školní docházky dlouhodobě vysoký. Výroční zpráva dále uvádí nejčastější procentuální zastoupení dětí s odkladem školní docházky v hlavních příčinách odkladů:

- celková nezralost - 37,6 %,
- logopedické vady a poruchy řeči - 21,9 %,
- celkový opožděný vývoj řeči - 6,7 %,
- sociální nezralost - 6,6 %,
- psychika – adaptace, soustředění - 5,7 %,
- zdravotní postižení/znevýhodnění - 5,4 %,
- grafomotorika - 4,5 %.

- nezralost z důvodu sociokulturního zázemí - 2,5 %,
- pracovní návyky - 1,9 %,
- ADHD - 1,7 %,
- somatické problémy - 1,6 %,
- škola příčinu nezná - 1,2 %,
- jiná příčina - 2,7 % (ČSI, 2020, s. 44).

ČSI (2020, s. 47) rovněž vydala doporučení pro mateřské školy ke zkvalitnění pedagogické diagnostiky a využívání zjištěných informací o dítěti pro přípravu individuální vzdělávací nabídky, podle jeho možností, potřeb, schopností a dovedností či zájmů. „V případě dětí, které plní povinné předškolní vzdělávání, včas identifikovat problémy ve školní zralosti a připravenosti. Účinnými individualizovanými postupy vyrovnávat nerovnoměrnosti v jejich vývoji a tím zlepšovat jejich připravenost pro vstup do základní školy, snižovat počet odkladů školní docházky a předcházet případné školní neúspěšnosti dětí.“

Pugnerová a Dušková (2019, s. 40) uvádí, že podle statistických zjištění hraje v uvažování o odkladu nejvýznamnější roli věk dítěte. Až 43 % rodičů zvažuje odklad školní docházky pro své dítě, které je narozené v srpnu a 29 % rodičů dětí narozených v červenci. Nejčastějším odůvodněním rodičů je nízká pozornost dítěte a představa, že jejich dítě bude mít o rok později větší šanci na úspěch při plnění školních povinností.

Odborníci považují odklad povinné školní docházky za výjimečné opatření a za zásadní považují změnu přístupu základních škol. Odklad v některých evropských zemích (např. ve Francii) není vůbec povolen. V České republice je poměrně vysoký podíl udělovaných OŠD například i v porovnání se sousedním Slovenskem, kde se podíl odkladů pohybuje okolo 7 % (ČSI, 2020, s. 16).

5.3 Dodatečný odklad školní docházky

Také se můžeme setkat s pojmem dodatečný odklad školní docházky. Ten nastává v případě, že dítě do základní školy nastoupí, ale v průběhu prvního pololetí se u něj prokáže nedostatečná tělesná nebo duševní vyspělost k plnění povinné školní docházky. V tomto případě může ředitel školy se souhlasem zákonného zástupce odložit docházku dítěte na následující školní rok (Školský zákon 561/2004 Sb., § 37).

Beníšková (2007, s. 28) považuje včasný odklad povinné školní docházky za vhodnější než dodatečný odklad. Dítě zažije méně frustrace, stresu a menší pocit selhání. Dle autorky je dodatečný odklad zcela krajním řešením, ale uznává, že je lepší dodatečný odklad a návrat dítěte do mateřské školy, než aby dítě zůstalo v první třídě, bylo dlouhodobě stresováno neúspěchem a muselo ji opakovat.

6 Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky

Analytická část práce nejprve seznamuje čtenáře s cílem diplomové práce, výzkumnými otázkami, výzkumným vzorkem a metodologií výzkumného šetření. Následující kapitoly obsahují sběr a vyhodnocení dat získaných z orientačního mapování školní zralosti ve dvou po sobě následujících letech, kazuistiky vybraných dětí, jejichž výsledky se výrazně lišily od zbylého výzkumného vzorku, a shrnutí výsledků šetření.

6.1 Cíle výzkumného šetření a výzkumné otázky

Cílem výzkumného šetření je prokázání úrovně dozrání předškolních dětí po odkladu školní docházky za pomoci analýzy výsledků orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 a 2020.

Pro efektivnější zhodnocení naplnění cíle výzkumného šetření se pokusíme zodpovědět tyto výzkumné otázky:

- Prokážou všechny děti s odkladem školní docházky při orientačním mapování školní zralosti v roce 2020 zlepšení v oblastech, které byly označeny za oslabené při orientačním mapování školní zralosti v roce 2019?
- Prokáže opakované orientační mapování školní zralosti u dětí s odkladem školní docházky největší zlepšení v oblasti zrakového a sluchového vnímání a nejmenší v řečových obtížích?
- Prokáže se větší procento zlepšení v jednotlivých oblastech u dívek než u chlapců?

6.2 Vymezení výzkumného vzorku

V roce 2019 bylo provedeno orientační mapování školní zralosti u 437 dětí z mateřských škol spadajících do okresu Rokycany. Z tohoto vzorku byl u 106 dětí doporučen odklad školní docházky. V roce 2020 se zúčastnilo OMŠZ z těchto 106 dětí s doporučeným odkladem pouze 79.

Výzkumný vzorek je tedy 79 dětí z okresu Rokycany, které se zúčastnily orientačního mapování školní zralosti v roce 2019 a po následném vyšetření školní zralosti v pedagogicko-psychologické poradně jim byl doporučen a realizován odklad školní docházky. Tyto děti se rovněž zúčastnily orientačního mapování školní zralosti v roce 2020. Můžeme tedy porovnat jejich výkony a úroveň dozrání.

6.3 Metodologie výzkumného šetření

Pro dosažení cíle diplomové práce byl zvolen kvantitativní výzkum. Získaná data (výsledky orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 a 2020) se analyzovala za použití statistických metod a byla graficky zpracována.

6.4 Sběr a vyhodnocení dat

Sběr dat proběhl již v měsíci únoru roku 2020, kdy pedagogicko-psychologická poradna poskytla výsledky orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 i 2020. Dále proběhl výběr dětí, které se zúčastnily obou screeningů. Pro statistické a grafické zpracování jsme využili údaje z hodnotícího archu Zpráva ze screeningového vyšetření školní zralosti. Při vyhodnocování výzkumu jsme analyzovali výsledky dětí v jednotlivých sledovaných oblastech (zrakové vnímání, sluchové vnímání, grafomotorika, řečové obtíže, sociální kontakt, pozornost a pracovní zralost, úchop tužky), ve kterých děti prokázaly zlepšení. Srovnávali jsme výrazné obtíže, které testy u dětí prokázaly v roce 2019 a 2020. Dále jsme porovnávali počty výrazných obtíží mezi dívkami a chlapci. Rovněž jsme analyzovali četnost výskytu výrazných obtíží u jednotlivců.

V následujících kapitolách budou popsány a vyhodnoceny výsledky orientačního mapování školní zralosti v jednotlivých letech.

6.4.1 Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2019 a 2020

Pro přehlednější orientaci jsme zpracovali do tabulek data získaná z výsledků orientačního mapování školní zralosti v roce 2019 (viz Příloha L) a 2020 (viz Příloha M). Ze 79 sledovaných dětí bylo 26 dívek (v tabulce značeno písmenem D) a 53 chlapců (v tabulce značeno písmenem CH). OMŠZ sledovalo, jak se vyvíjí tyto oblasti:

- zrakové vnímání,
- sluchové vnímání,
- grafomotorika,
- řečové obtíže,
- sociální kontakt,
- pozornost a pracovní zralost,
- úchop tužky.

Na hodnotícím archu jsou uvedeny tři úrovně v každé oblasti:

- bez nápadností (v tabulce označeno písmenem a),
- mírné obtíže (v tabulce označeny písmenem b),
- výrazné obtíže (v tabulce označeny písmenem c).

Výjimkou je pouze oblast úchopu psacího náčiní, která je hodnocena dvěma úrovněmi:

- korektní (v tabulce označen písmenem a),
- nekorektní (v tabulce označen písmenem c).

Z hlediska posouzení zlepšení ve vývoji oblastí se zaměříme pouze na výsledky označené písmenem c, tedy výrazné obtíže a nekorektní úchop tužky.

Dle slov PPP bývá rodičům doporučeno objednat se na celkové vyšetření školní zralosti tehdy, pokud dítě prokáže výrazné obtíže minimálně v jedné ze sledovaných oblastí.

6.4.2 Vyhodnocení výrazných obtíží z roku 2019

Jak jsme již výše zmínili, u sledovaného vzorku 79 dětí se budeme zabývat nejprve analýzou získaných dat z OMŠZ z roku 2019. Rovněž se zaměříme na četnost výrazných obtíží v jednotlivých oblastech. Pro zajímavost provedeme porovnání výsledků u dívek a chlapců testovaných téhož roku, abychom mohli zodpovědět jednu z výzkumných otázek.

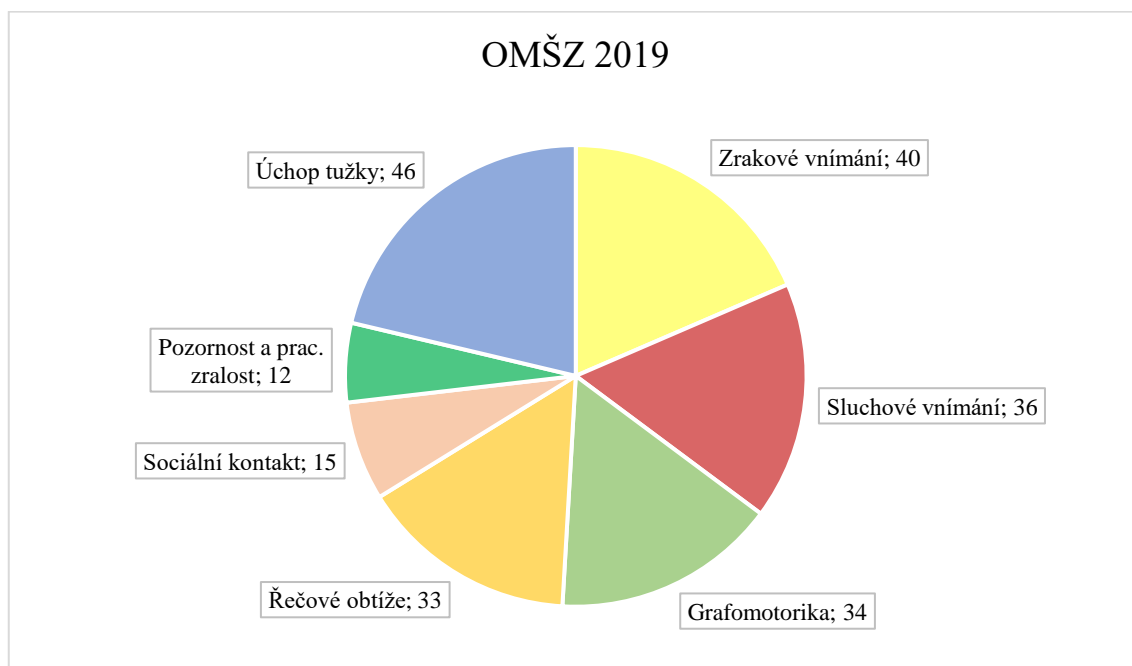
Následující tabulka a graf znázorňují výskyt výrazných obtíží v celkovém počtu 216 prokázaných v roce 2019 ve všech sledovaných oblastech. Výrazné obtíže se u některých dětí prokázaly hned v několika oblastech najednou. Těmto dětem bylo posléze doporučeno ze strany PPP realizovat celkové vyšetření školní zralosti a na základě jeho výsledků požádat o odklad školní docházky.

Tabulka 2 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2019

Rok OMŠZ	Zrak. vnímání	Sluch. vnímání	Grafomot.	Řečové obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky
2019	40	36	34	33	15	12	46

Zdroj: OMŠZ 2019, vlastní zpracování

Graf 1 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2019

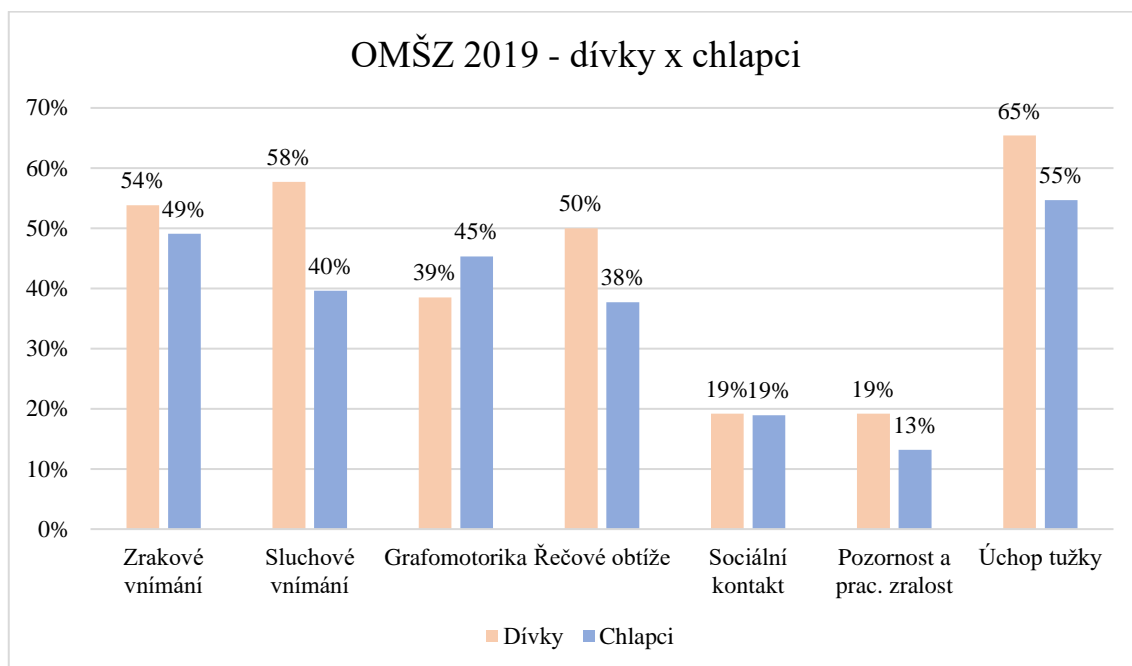

Zdroj: OMŠZ 2019, vlastní zpracování

Z tabulky a grafu vyplývá, že nejhorších výsledků dosáhly děti v oblasti úchopu tužky, kdy vykazovalo nekorektní úchop 46 dětí. Další výrazně oslabenou oblastí bylo zrakové vnímání u 40 dětí, sluchové vnímání u 36 dětí, grafomotorika u 34 dětí, řečové obtíže u 33 dětí, sociální kontakt u 15 dětí a pozornost a pracovní zralost u 12 dětí.

V následujícím grafu se pokusíme porovnat výsledky u dívek a chlapců v oblastech, které byly při OMŠZ v roce 2019 označeny za výrazně oslabené. Z grafu vyplývá, že nejvíce oslabenou oblastí u dívek byl úchop tužky (65 %), dále sluchové vnímání (58 %), zrakové vnímání (54 %), řečové obtíže (50 %), grafomotorika (39 %), a nakonec sociální kontakt i pozornost a pracovní zralost (obě oblasti 19 %). U chlapců se projevila oblast úchopu tužky rovněž jako nejslabší (55 %), poté zrakové vnímání (49 %), grafomotorika (45 %), sluchové vnímání (40 %), řečové obtíže (38 %), sociální kontakt (19 %). Nejméně výrazných obtíží prokázala u sledovaných chlapců oblast pozornosti a pracovní zralosti (13 %).

Graf 2 - Porovnání počtu výrazných obtíží u dívek a chlapců při OMŠZ v roce 2019

Zdroj: OMŠZ 2019, vlastní zpracování

6.4.3 Vyhodnocení výrazných obtíží z roku 2020

Tato kapitola analyzuje výsledky dětí, které při OMŠZ v roce 2019 prokázaly výrazné obtíže a následně, po vyšetření školní zralosti v PPP, jim byl doporučen a realizován odklad školní docházky o jeden rok, a které se zároveň, již podruhé, účastnily OMŠZ v roce 2020.

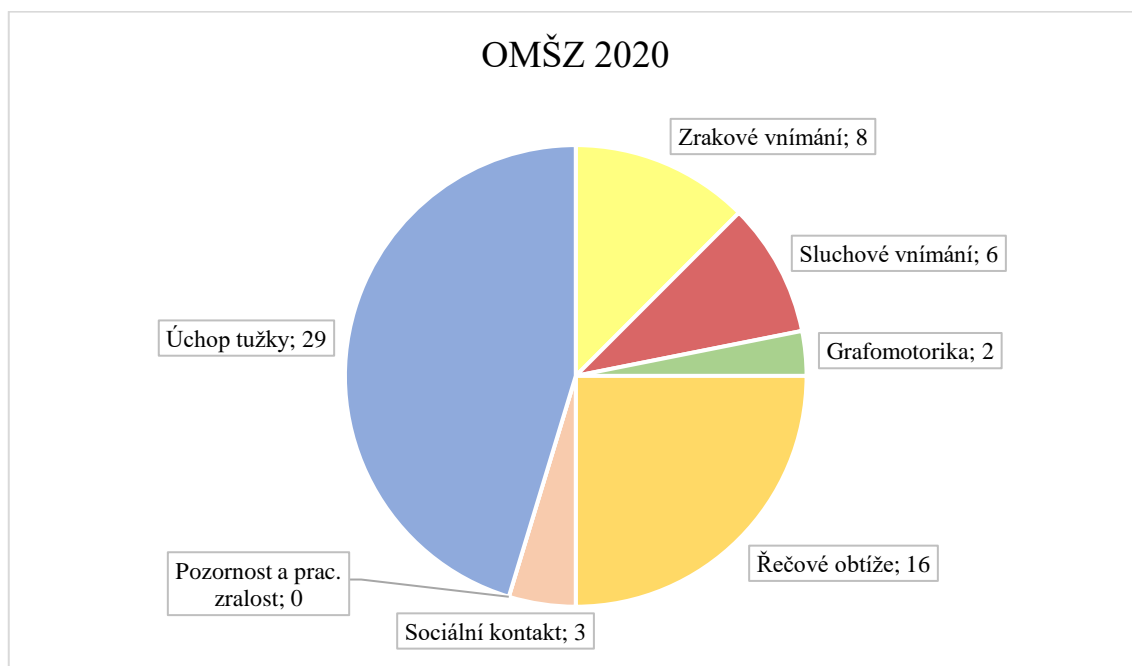
Následující tabulka a graf znázorňují celkový počet výrazných obtíží v jednotlivých oblastech prokázaných v roce 2020. U všech testovaných dětí se vyskytlo pouze 64 výrazných obtíží.

Tabulka 3 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2020

Rok OMŠZ	Zrak. vnímání	Sluch. vnímání	Grafomot.	Řečové obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky
2020	8	6	2	16	3	0	29

Zdroj: OMŠZ 2020, vlastní zpracování

Graf 3 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2020

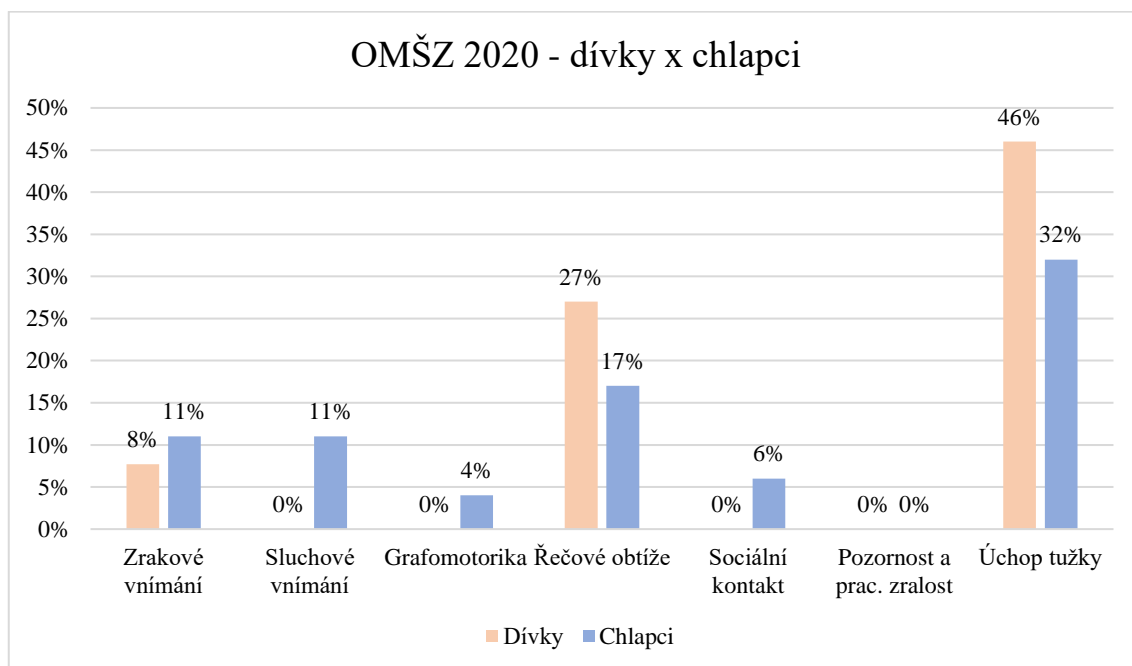

Zdroj: OMŠZ 2020, vlastní zpracování

Z tabulky a grafu vyplývá, že nejhorších výsledků při OMŠZ v roce 2020 dosáhly děti opět v oblasti úchopu tužky, kdy vykazovalo nekorektní úchop 29 dětí. Další výrazně oslabenou oblastí byly řečové obtíže u 16 dětí, dále zrakové rozlišování u osmi dětí, sluchové rozlišování u šesti dětí, sociální kontakt u tří dětí a grafomotorika u dvou dětí. V oblasti pozornosti a pracovní zralosti se neprokázaly žádné výrazné obtíže.

V následujícím grafu se pokusíme porovnat výsledky u dívek a chlapců v oblastech, které byly při OMŠZ v roce 2020 označeny za výrazně oslabené. Z grafu vyplývá, že nejvíce oslabenou oblastí u dívek při OMŠZ 2020 byl úchop tužky (46 %). Další nejvyšší počet výrazných obtíží u dívek byl shledán v oblasti řečových schopností (27 %), následuje zrakové vnímání (8 %). V oblasti sluchového vnímání, grafomotoriky, sociálního kontaktu, pozornosti a pracovní zralosti se u sledovaných dívek v roce 2020 nevyskytly již žádné výrazné obtíže. U chlapců se projevila oblast úchopu tužky rovněž jako nejslabší (32 %), poté řečové obtíže (17 %). V oblasti zrakového a sluchového vnímání vykazovalo výrazné obtíže 11 % chlapců, v oblasti sociálního kontaktu 6 % chlapců a v oblasti grafomotoriky 4 %. V oblasti pozornosti a pracovní zralosti se ani u chlapců nevyskytly již výrazné obtíže.

Graf 4 - Porovnání počtu výrazných obtíží u dívek a chlapců při OMŠZ v roce 2020

Zdroj: OMŠZ 2020, vlastní zpracování

6.4.4 Porovnání výsledků, analýza vývoje dětí

Cílem dosavadního sledování a analyzování výsledků OMŠZ z roku 2019 a 2020 bylo zjistit, zda a do jaké míry došlo u dětí s odkladem školní docházky k dojrání, a v jakých oblastech.

Níže uvedená tabulka představuje četnost výskytu výrazných obtíží (v tabulce označeno písmenem c) u jednotlivců. Některé děti prokazovaly výrazné obtíže ve více oblastech zároveň.

Tabulka 4 - Četnost prokázaných výrazných obtíží v jednotlivých letech

ROK	7 x c	6 x c	5 x c	4 x c	3 x c	2 x c	1 x c	0 x c
2019	0	2	6	12	20	28	10	1
2020	0	0	0	1	2	9	36	31

Zdroj: OMŠZ 2019 a 2020, vlastní zpracování

Při OMŠZ v roce 2019 jsme zaznamenali celkem 216 výrazných obtíží u 79 dětí ve všech sledovaných oblastech. Jelikož se jednalo o děti nezralé k zahájení povinné školní docházky na základní škole, ve Zprávě ze screeningového vyšetření školní zralosti byly často zaznamenány výrazné obtíže ve více než jedné oblasti.

Dvě děti (chlapci) vykazovaly výrazné obtíže v šesti ze sedmi oblastí. V pěti oblastech bylo neúspěšných 6 dětí (2 chlapci a 4 dívky), ve čtyřech oblastech 12 dětí (8 chlapců a 4 dívky), ve třech oblastech 20 dětí (11 chlapců a 9 dívek), ve dvou oblastech 28 dětí (21 chlapců a 7 dívek), v jedné oblasti 10 dětí (8 chlapců a 2 dívky). Pouze u jednoho chlapce se při OMŠZ v roce 2019 nevyskytly výrazné obtíže ani v jedné z oblastí. I přesto byl u tohoto chlapce realizován odklad školní docházky. Při nahlédnutí do spisové dokumentace bylo zjištěno, že odklad byl doporučen soukromým psychologem.

V roce 2020 bylo při OMŠZ zjištěno pouze 64 výrazných obtíží ve všech sledovaných oblastech. Jeden chlapec vykazoval výrazné obtíže ve čtyřech oblastech. Dle zjištěných informací, tento chlapec navštěvuje SPC pro děti s vadami řeči. Pro nástup do první třídy základní školy mu SPC vystavilo doporučení podpůrných opatření. Dva jiní chlapci vykazovali výrazné obtíže ve třech oblastech, bylo u nich provedeno kontrolní vyšetření v PPP po odkladu školní docházky a následně bylo vydáno doporučení podpůrných opatření pro úspěšný nástup do první třídy. Devět dětí (6 chlapců a 3 dívky) vykazovalo výrazné obtíže ve dvou oblastech a 36 dětí (21 chlapců a 15 dívek) v jedné oblasti. Žádné výrazné obtíže se neprokázaly u 31 dětí ze 79.

V následující tabulce a grafu se budeme věnovat porovnání výsledků OMŠZ v roce 2019 a 2020 a procentuálnímu zlepšení v jednotlivých sledovaných oblastech.

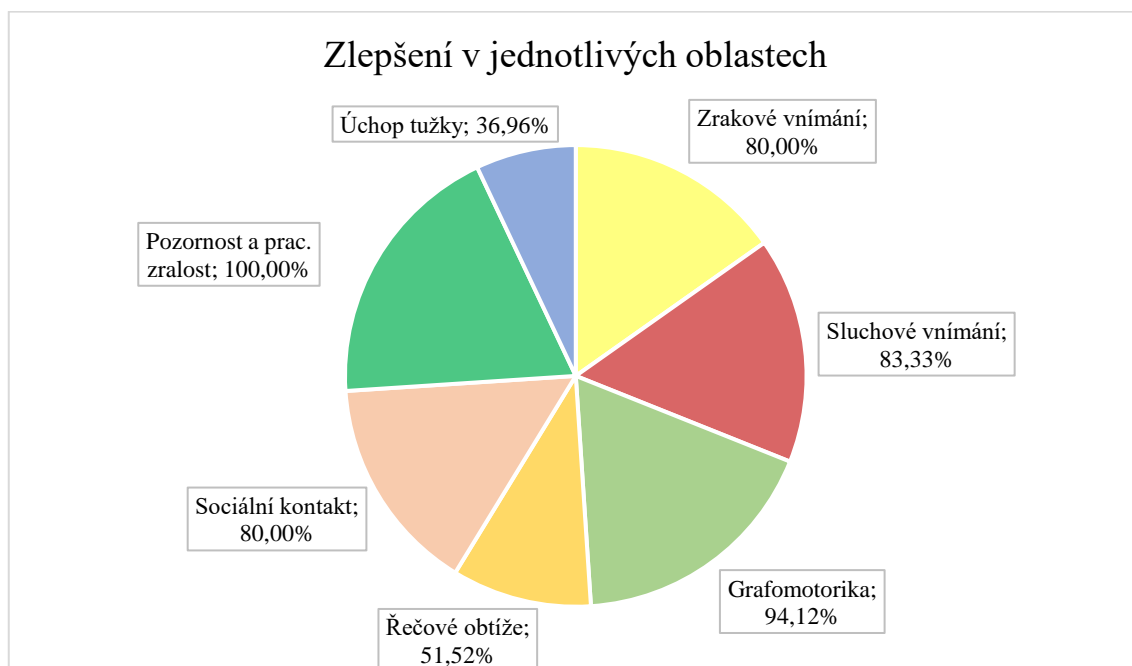
Tabulka 5 - Porovnání výsledků OMŠZ 2019 a 2020

Sledované oblasti	Počet dětí s výraznými obtížemi při OMŠZ 2019	Počet dětí s výraznými obtížemi při OMŠZ 2020	Procento zlepšení
Zrakové vnímání	40	8	80,00 %
Sluchové vnímání	36	6	83,33 %
Grafomotorika	34	2	94,12 %
Řečové obtíže	33	16	51,52 %
Sociální kontakt	15	3	80,00 %
Pozornost a prac. zralost	12	0	100,00 %
Úchop tužky	46	29	36,96 %

Zdroj: OMŠZ 2019 a 2020, vlastní zpracování

Graf 5 - Prokázání úrovně dojrání v %

Zdroj: OMŠZ 2019 a 2020, vlastní zpracování

Z tabulky a grafu vyplývá, že k největšímu zlepšení (100 %) došlo u sledovaných dětí v oblasti pozornosti a pracovní zralosti. Další nejvíce zlepšenou oblastí byla oblast grafomotoriky (94,12 %) a sluchového vnímání (83,33 %). Osmdesát procentní zlepšení výsledků jsme zaznamenali v oblastech zrakového vnímání a sociálního kontaktu. Oblast řečových schopností se zlepšila pouze u 51,52 % dětí. Pouze 36,96 % dětí se zlepšilo v oblasti úchopu tužky.

Počet výskytu výrazných obtíží u sledovaného vzorku 79 dětí poklesl celkově z hodnoty 216 (OMŠZ 2019) na 64 (OMŠZ 2020). Dokazujeme tedy, že došlo ke zlepšení celkových výsledků testovaných dětí o 70,37 %.

Dále jsme procentuálně porovnali úroveň dojrání zvláště u dívek a chlapců. Porovnání úrovně dojrání u dívek a chlapců nám zodpoví jednu z našich výzkumných otázek.

Tabulka 6 - Prokázání úrovně dojrání v % u dívek a chlapců

Sledované oblasti	Zlepšení u dívek	Zlepšení u chlapců
Zrakové vnímání	85,71 %	76,92 %
Sluchové vnímání	100,00 %	71,43 %
Grafomotorika	100,00 %	91,67 %
Řečové obtíže	46,15 %	55,00 %
Sociální kontakt	100,00 %	70,00 %
Pozornost a prac. zralost	100,00 %	100,00 %
Úchop tužky	29,41 %	41,38 %
Celkem	73,42 %	68,31 %

Zdroj: OMŠZ 2019 a 2020, vlastní zpracování

Z tabulky vyplývá, že dívky se zlepšily o 100 % ve čtyřech oblastech, a to ve sluchovém vnímání, grafomotorice, sociálním kontaktu, pozornosti a pracovní zralosti, zatímco chlapci se zlepšili o 100 % pouze v jedné oblasti, a to v pozornosti a pracovní zralosti. Další nejvíce zlepšenou oblastí bylo u dívek zrakové vnímání (85,71 %), následovaly řečové obtíže (46,15 %). Dívky prokázaly nejmenší zlepšení v oblasti úchopu tužky (29,41 %). Poměrně vysoké procento zlepšení (91,67 %) prokázali chlapci v oblasti grafomotoriky. Další nejvíce zlepšenou oblastí u chlapců bylo zrakové vnímání (76,92 %), sluchové vnímání (71,43 %), sociální kontakt (70,00 %). V oblasti řečových obtíží se chlapci zlepšili o 55 % a v oblasti úchopu tužky pouze o 41,38 %.

Pokud do výpočtu zahrneme výrazné obtíže ze všech oblastí, dívky celkově prokázaly úroveň dojrání v 73,42 % a chlapci v 68,31 %.

6.5 Kazuistiky vybraných dětí

V této kapitole se zaměříme na kazuistiky vybraných dětí, jejichž výsledky se výrazně lišily od zbylého výzkumného vzorku. Pokusíme se tyto odlišnosti odůvodnit na základě nahlédnutí do spisů klientů se souhlasem PPP (viz Příloha N) a podepsáním Prohlášení o mlčenlivosti (viz Příloha O). Seznámíme se s anamnézou konkrétních dětí, s průběhem vyšetření školní zralosti, s doporučeními pro další práci s dítětem vydanými PPP pro mateřskou školu a rodiče. U některých dětí se seznámíme s výsledky kontrolních vyšetření realizovaných po odkladu školní docházky a případnými nastavenými podpůrnými opatřeními pro práci v první třídě základní školy.

6.5.1 Kazuistika č. 1

Fiktivní jméno: Petr

Rok narození: 2013

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2019: 5 let, 7 měsíců

Chronologický věk v době vyšetření školní zralosti v roce 2019: 5 let, 9 měsíců

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2020: 6 let, 7 měsíců

Chronologický věk v době kontrolního vyšetření po odkladu školní docházky v roce 2020: 7 let, 0 měsíců

U tohoto chlapce nedošlo při porovnání výsledků v roce 2019 a 2020 k žádnému zlepšení jeho výrazných obtíží. V roce 2019 vykazoval výrazné obtíže v oblastech zrakového vnímání, sluchového vnímání, řečových schopností a mírné obtíže v oblasti grafomotoriky. V roce 2020 dosáhl zcela shodných výsledků. Tento výsledek nás zaujal pro svoji výjimečnost, a proto nás PPP nechala nahlédnout do spisu klienta.

Anamnéza:

Chlapec vyrůstá v neúplné, doplněné rodině (přítel matky), s biologickým otcem není v kontaktu. Vyrůstá se staršími nevlastními sourozenci. Těhotenství bylo rizikové, porod předčasný. Další psychomotorický vývoj probíhal bez nápadností, vývoj řeči byl opožděn. Chlapec je sledován na alergologii a užívá trvale medikaci. V minulosti byl vyšetřen klinickým psychologem, neurologem a foniatrem. V současné době je v péči klinického logopeda pro smíšenou vývojovou dysfázii a v péči dětského psychiatra pro poruchu pozornosti a hyperaktivity (ADHD), rovněž užívá medikaci.

Do mateřské školy nastoupil v září roku 2016, pro nezvladatelné chování byla docházka přerušena. Od září roku 2017 znovu nastoupil do mateřské školy za přítomnosti asistenta pedagoga (při nastavených podpůrných opatřeních 3. stupně). Na základě výsledků orientačního mapování školní zralosti v roce 2019 mu bylo doporučeno celkové vyšetření školní zralosti.

Diagnostika 2019:

Při psychologickém vyšetření k posouzení školní zralosti navázal Petr sociální kontakt bez obtíží. Během vyšetření se projevoval ochotně a vstřícně, byl pozitivně naladěný. Na předkládaných úkolech pracoval se snahou, chutí a zájmem. Po půl hodině práce se začal dotazovat, kdy činnost skončí. Pomocí strukturování úkolů, změn činností a pozitivní zpětné vazby však dokázal spolupracovat dalších 20 minut. V testu pro zjištění aktuálního mentálního výkonu dosáhl Petr celkově podprůměrného výsledku – pásmo vývojového opožďení (lehké mentální postižení). Předmatematické představy se u chlapce zatím utvářely, bezchybně napočítal pouze do tří. Úroveň kresby byla zhodnocena jako podprůměrná. Pohybově byl chlapec méně obratný. V řeči se objevovaly slovní dysgramatismy, měl chudší slovní zásobu.

Dle slov učitelek z mateřské školy, kam chlapec dochází, je Petr neklidný, nesoustředěný, u práce nevydrží příliš dlouho. Ačkoli je v kolektivu oblíbený, někdy kazí hry a vyvolává konflikty. Dobře zvládá sebeobsluhu, režim a pravidla MŠ.

Závěr 2019:

Chlapci byl doporučen odklad školní docházky z důvodu vývojového opožďení – podezření na lehké mentální postižení, ADHD, smíšené vývojové dysfázie – a 3. stupeň podpůrných opatření s asistentem pedagoga pro další pobyt v mateřské škole.

Pedagogicko-psychologická poradna, ve které byl chlapec vyšetřen, doporučila vytvořit individuální vzdělávací plán (dále IVP), zaměřit se na rozvoj řeči, hrubé a jemné motoriky, rozvoj abstraktního myšlení, vnímání časoprostoru, rozvoj pozornosti, rozvoj sociálních dovedností a chování. Také bylo doporučeno podporovat začlenění chlapce do kolektivu.

Diagnostika 2020:

V roce 2020 bylo nutné u chlapce realizovat kontrolní vyšetření po odkladu školní docházky z důvodu zjištění potřebnosti nastavení podpůrných opatření pro vzdělávání v první třídě základní školy. Tímto vyšetřením byl potvrzen mentální výkon v pásmu lehkého mentálního postižení. Stále trvá u chlapce ADHD a vývojová dysfázie. Problémem je chlapcova samostatná práce, kolísavá úroveň pozornosti a zvýšená unavitelnost.

Závěr 2020:

Chlapci bylo doporučeno pracovat v první třídě základní školy stále s asistentem pedagoga a podle IVP. Pedagog se má ve výuce soustředit především na to, aby si Petr osvojil základní učivo (*Klientský spis*, 2020).

Kazuistika chlapce nám objasnila příčiny opakovaného neúspěchu v orientačním mapování školní zralosti. Přestože má Petr diagnostikované lehké mentální postižení, ADHD a vývojovou dysfázi, odklad školní docházky přinesl dozrání alespoň v oblasti hrubé motoriky a sociálního kontaktu.

6.5.2 Kazuistika č. 2

Fiktivní jméno: David

Rok narození: 2013

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2019: 5 let, 8 měsíců

Chronologický věk v době vyšetření školní zralosti v roce 2019: 5 let, 11 měsíců

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2020: 6 let, 8 měsíců

Při porovnání výsledků OMŠZ z roku 2019 a 2020 došlo pouze k nepatrnému zlepšení výrazných obtíží. David v roce 2019 vykazoval výrazné obtíže v oblastech zrakového a sluchového vnímání, grafomotoriky a úchopu tužky a mírné obtíže v řečových schopnostech, sociálním kontaktu, pozornosti a pracovní zralosti. Výsledky OMŠZ 2020 prokázaly výraznější zlepšení pouze v oblasti grafomotoriky (z hodnocení c na hodnocení a).

Anamnéza:

Chlapec vyrůstá v neúplné rodině, dítě vychovává matka, s otcem se vídá jedenkrát za měsíc. David je starší z dvojčat, oba chlapci měli opožděný psychomotorický vývoj, rehabilitovali dle Vojtovy metody. David do mateřské školy nastoupil ve čtyřech letech. V této době proběhla první konzultace v PPP, kdy matka řešila problém se začleněním dvojčat do kolektivu. Na základě dohody matky a učitelky došlo k rozdělení dvojčat do dvou tříd MŠ, z důvodu nezapojování se do hry s ostatními dětmi a omezení

komunikace pouze mezi sourozenci. Od roku 2020 je David v péči neurologa z důvodu diagnostikování ADHD. Rovněž navštěvuje logopeda pro vývojovou dysfázi.

Diagnostika 2019:

Při psychologickém vyšetření k posouzení školní zralosti zvládal David odloučení od matky dobře, v první části vyšetření často nereagoval na pokyny psychologa, byl tichý a zaražený. Jako efektivní se prokázal autoritativnější přístup psychologa v kladení požadavků na vykonání úkolů. David začal mluvit a spolupracovat výrazněji lépe. Jeho pracovní tempo bylo pomalejší, úroveň samostatnosti odpovídala věku. Spontánní řečová produkce byla nesrozumitelná a velmi chudá. Chlapec měl obtíže s výslovností mnoha hlásek. Pletl si barvy, geometrické tvary nepojmenoval ani s dopomocí. Jeho prostorová orientace rovněž nebyla dostatečně rozvinuta. Úroveň rozumových schopností nebyla předmětem vyšetření školní zralosti, byla zjišťována orientačně úroveň logického neřečového úsudku, která odpovídala pásmu průměru. Hrubá a jemná motorika byly dobře rozvinuty. Grafomotorika byla nedostatečně rozvinuta, kresba byla pod věkovou úrovní dítěte. Oslabená byla schopnost zrakové i sluchové diferenciaci.

Dle sdělení MŠ má David problémy v komunikaci, je nesamostatný, výrazně pomalý, neobratný a má malou slovní zásobu. David je nesoustředěný, nepořádný a při činnostech nejistý. V kolektivu je oblíbený, s dětmi spolupracuje.

Závěr 2019:

Chlapci byl ze strany PPP doporučen odklad školní docházky pro celkovou školní nezralost. Mateřské škole a matce bylo doporučeno, jakým způsobem dítě rozvíjet v oslabených oblastech.

Diagnostika 2020:

Dle sdělení MŠ chlapec po celý rok pracoval s učitelkami více individuálně. Tento způsob přinesl dobré výsledky v rozvoji jeho oslabených oblastí. Z důvodu obtíží v pozornosti bylo realizováno neurologické vyšetření s potvrzením diagnózy ADHD. Chlapec dochází na logopedii z důvodu vývojové dysfázie.

Závěr 2020:

Na podkladě doložených odborných zpráv neurologa a logopeda vytvořila PPP doporučení podpůrných opatření pro nástup chlapce do první třídy. Jedná se o 3. stupeň podpůrných opatření s využitím práce asistenta pedagoga a IVP. Dále Davidovi byla doporučena pedagogická intervence v rozsahu jedné hodiny týdně (*Klientský spis*, 2020).

Dozrání po dobu jednoho roku od uskutečnění odkladu školní docházky bylo ovlivněno u Davida diagnózou ADHD a vývojové dysfázie. Ke zlepšení došlo pouze v oblasti grafomotoriky. K úspěšnějšímu nástupu do první třídy základní školy mu budou nápomocná doporučená podpůrná opatření.

6.5.3 Kazuistika č. 3

Fiktivní jméno: Roman

Rok narození: 2012

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2019: 6 let, 1 měsíc

Chronologický věk v době vyšetření školní zralosti v roce 2019: 6 let, 3 měsíce

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2020: 7 let, 1 měsíc

Tato kazuistika, na rozdíl od předchozích, představuje dítě, které prokázalo dozrání v nejvyšší míře z celého výzkumného vzorku. Při OMŠZ v roce 2019 vykazoval Roman výrazné obtíže v oblastech zrakového vnímání, sluchového vnímání, grafomotoriky, sociálního kontaktu a úchopu tužky. Mírné obtíže se vyskytly v oblastech řeči i pozornosti a pracovní zralosti. V roce 2020 se při OMŠZ jevily všechny sledované oblasti zcela bez nápadností, chlapec se tedy zlepšil ve všech sedmi sledovaných oblastech.

Anamnéza:

Chlapec vyrůstá v úplné rodině s mladším sourozencem. Matka v klientském spisu neuvádí žádné vývojové odlišnosti ani závažnější onemocnění. Do mateřské školy nastoupil Roman ve 2 letech a 9 měsících. Rodina kontaktovala PPP v roce 2018 kvůli řešení neklidu, nesoustředěnosti a eventuálnímu vyloučení poruchy autistického spektra. Tato porucha byla screeningovým dotazníkem vyloučena, zvláštnosti v chování se jevily spíše jako horší adaptace na MŠ a obtíže ve vrstevnických vztazích. Chlapci bylo

pro mateřskou školu vyhotoveno doporučení podpůrných opatření 1. stupně a doporučeno nastavení plánu pedagogické podpory.

Diagnostika 2019:

Při psychologickém vyšetření školní zralosti v roce 2019 se Roman choval bez zábran, schopnost podřídit se vedení autority během vyšetření byla méně rozvinuta, chlapec spolupracoval s mírným negativismem, byl hlučný, sám navazoval rozhovor, komentoval svoji práci, někdy odpovídal nemístně. Pracovní tempo chlapce bylo rychlé, zbrklé, nedodržoval instrukce, tudíž některé úkoly nezvládal dokončit. V kresebných pracích se objevila tendence být rychle hotový na úkor kvality obsahu zpracování. Roman se vždy dožadoval pozitivního hodnocení a ujištění o jeho správném výkonu. Spontánní řečová produkce byla srozumitelná, místy se objevila nedbalost ve vyslovování hlásek, slovní zásoba byla dostatečně rozvinuta. Logopedická péče v té době nebyla realizovaná. Orientačně byla zjištěna úroveň logického neřečového úsudku v pásmu průměru. Úroveň obecné informovanosti byla podprůměrná. Předmatematické schopnosti prokázaly mírné oslabení, prostorová orientace nebyla rovněž dostatečně rozvinuta. Chlapec byl oslaben také ve zrakovém a sluchovém vnímání.

Dle sdělení MŠ je Roman nešikovný, neobratný, neklidný, při hře pasivní a nejistý. Chlapec se podřizuje výchovnému vedení rodičů a učitelek, ale často o všem diskutuje.

Závěr 2019:

Na základě vyšetření školní zralosti PPP doporučila odklad školní docházky pro celkovou nevyzrálou školní práci, neobratnou grafomotoriku a narušenou komunikační schopnost. Pedagogicko-psychologická poradna poskytla mateřské škole a zákonným zástupcům dítěte sepsané doporučení, ve kterých oblastech a jakým způsobem je třeba dítě nadále rozvíjet, včetně vhodné literatury.

Diagnostika 2020:

S ohledem na výborné výsledky při OMŠZ v roce 2020 již kontrolní vyšetření v PPP po odkladu školní docházky nebylo nutné realizovat.

Závěr 2020:

Chlapec nastoupil v září 2020 do první třídy základní školy bez jakékoli potřeby podpůrných opatření. U tohoto chlapce byl odklad školní docházky velkým přínosem. Jeho dozrání bylo pravděpodobně způsobeno přirozeným vývojem i cílenou individuální prací učitelek v MŠ a zákonných zástupců (*Klientský spis*, 2020).

6.5.4 Kazuistika č. 4

Fiktivní jméno: Nela

Rok narození: 2013

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2019: 6 let, 0 měsíců

Chronologický věk v době vyšetření školní zralosti v roce 2019: 6 let, 2 měsíce

Chronologický věk v době OMŠZ v roce 2020: 7 let, 0 měsíců

Dalším dítětem vybraným z našeho výzkumného vzorku je dívka s fiktivním jménem Nela, která při OMŠZ v roce 2019 vykazovala výrazné obtíže ve čtyřech oblastech – sluchovém vnímání, grafomotorice, sociálním kontaktu a úchopu tužky – a mírné obtíže v pozornosti a pracovní zralosti. Zbylé oblasti – zrakové vnímání a řečové obtíže – byly bez nápadností. V roce 2020 se při OMŠZ jevíly všechny sledované oblasti zcela bez nápadností. Ke zlepšení došlo tedy v šesti oblastech.

Anamnéza:

Nela vyrůstá v neúplné rodině s matkou, s otcem se vidá pravidelně. Na vyšetření školní zralosti se dostavili oba rodiče. Raný psychomotorický vývoj probíhal v normě. Dívka dochází k očnímu lékaři (nosí brýle). Rodiče hodnotí dívku jako šikovnou, ale velmi hravou. Dle jejich slov neudrží Nela delší dobu pozornost při vypracování úkolů.

Diagnostika 2019:

Odloučení od rodičů při vyšetření školní zralosti zvládla Nela bez obtíží. Zpočátku vyšetření šeptala, působila velmi nejistě, ale adaptační obtíže překonala. Následně byla velmi komunikativní, pozitivně naladěna a spolupracující. Dívka pracovala částečně samostatně, občas potřebovala vedení. Její pracovní tempo bylo pomalé z důvodu neudržení pozornosti. Spontánní řečová produkce Nely byla srozumitelná, vyjadřovala

se většinou gramaticky správně, slovní zásoba odpovídala věku. Úroveň logického neřečového úsudku byla průměrná. Hrubá i jemná motorika se prokázala jako přiměřeně rozvinuta. Kresba odpovídala věku dítěte. Sluchové rozlišování bylo označeno za oslabené, zrakové rozlišování zvládla dívka s mírnými obtížemi.

Dle sdělení MŠ je Nela nesoustředěná, u činnosti nevydrží příliš dlouho, brzy se unaví. Je obratná, zručná a má přiměřenou slovní zásobu.

Závěr 2019:

Dívce byl doporučen ze strany PPP odklad školní docházky o jeden rok z důvodu pracovní a percepční nezralosti. Rodičům a mateřské škole bylo doporučeno, v jakých oblastech a jakým způsobem dítě rozvíjet. Rovněž PPP poskytla seznam doporučené literatury, která by mohla být nápomocná při následné práci s Nelou.

Diagnostika 2020:

Dívka prokázala při OMŠZ v roce 2020 výborné výsledky ve všech sledovaných oblastech. Z tohoto důvodu nebylo realizováno kontrolní vyšetření v PPP po odkladu školní docházky.

Závěr 2020:

Nela nastoupila v září 2020 do první třídy základní školy bez jakékoli potřeby podpůrných opatření. Odklad školní docházky můžeme v tomto případě hodnotit velmi pozitivně. Odstraněním výrazných obtíží se předešlo možným výukovým problémům u dívky (*Klientský spis*, 2020).

6.6 Shrnutí výsledků šetření

Cílem výzkumného šetření bylo prokázání úrovně dozrání předškolních dětí po odkladu školní docházky za pomoci analýzy výsledků orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 a 2020. V následujících odstavcích budou shrnuty výsledky analytické části formou zodpovězení předem stanovených výzkumných otázek.

První stanovenou výzkumnou otázkou bylo, zda prokážou všechny děti s odkladem školní docházky při orientačním mapování školní zralosti v roce 2020 zlepšení v oblastech, které byly označeny za oslabené při orientačním mapování školní zralosti v roce 2019. Srovnáním výsledků OMŠZ dokazujeme zlepšení ve více oblastech u převážné většiny testovaných. Celkem se zlepšilo 70,37 % zkoumaných dětí. U zbývajících (29,63 %) zkoumaných dětí se sledované oblasti nezlepšily, ale nedošlo u nich ani k regresi.

Na otázku, zda prokáže opakované orientační mapování školní zralosti u dětí s odkladem školní docházky největší zlepšení v oblasti zrakového a sluchového vnímání a nejmenší v řečových obtížích, nepřinesl výzkum kladnou odpověď. Stoprocentní dozrání vykazovala oblast pozornosti a pracovní zralosti. V dotazované oblasti zrakového vnímání se zlepšilo 80 % dětí a v oblasti sluchového vnímání 83,33 % dětí. Nejmenší procento zlepšení jsme dokázali v oblasti úchopu tužky, a to 36,96 %, zatímco řečové obtíže se zlepšily u 51,52 % testovaných dětí.

Očekávali jsme, že se prokáže větší procento zlepšení v jednotlivých oblastech u dívek než u chlapců. Toto tvrzení se nám potvrdilo. Náš výzkumný vzorek zahrnoval 79 dětí, z toho bylo 26 dívek a 53 chlapců. Dokázali jsme, že dívky dosáhly stoprocentního zlepšení ve čtyřech sledovaných oblastech – sluchovém vnímání, grafomotorice, sociálním kontaktu, pozornosti a pracovní zralosti. Chlapci dosáhli stoprocentního zlepšení pouze v jedné oblasti, a to v pozornosti a pracovní zralosti. Celková hodnota progresu u dívek je 73,42 % a u chlapců 68,31 %.

Závěr

Cílem diplomové práce bylo prokázání úrovně dozrání předškolních dětí po odkladu školní docházky za pomoci analýzy výsledků orientačního mapování školní zralosti z roku 2019 a 2020.

V úvodních kapitolách diplomové práce jsme seznámili čtenáře s informacemi o předškolním vzdělávání, jeho organizačními záležitostmi, formami vzdělávání, legislativními změnami v oblasti povinného předškolního vzdělávání a kurikulárními dokumenty. V další kapitole jsme se zaměřili na vývoj předškolního dítěte. Dále jsme definovali pojmy školní zralost a školní připravenost a popsali úrovně jednotlivých oblastí, kterých by mělo dítě dosáhnout před nástupem do základní školy. Následující kapitola byla zaměřena na orientační mapování školní zralosti. Čtenář se seznámil s průběhem a obsahem plošného testování, které zajišťuje pracovník pedagogicko-psychologické poradny v prostředí mateřské školy. Poslední kapitola teoretické části diplomové práce byla věnována odkladu školní docházky, různým náhledům na tuto problematiku, statistickým údajům a možnosti dodatečného odkladu školní docházky.

Pro naplnění cíle diplomové práce jsme nejprve provedli sběr a analýzu dat z orientačního mapování školní zralosti, které bylo zajištěno pedagogicko-psychologickou poradnou. Následně jsme data vyhodnotili a statisticky zpracovali. Nejdříve jsme svoji pozornost zaměřili na orientační mapování školní zralosti z roku 2019, konkrétně jsme pracovali pouze s výraznými obtížemi prokázanými v jednotlivých oblastech u testovaných dětí. Zjistili jsme, jaké oblasti byly u dětí v tomto roce nejvíce oslabeny a porovnali rozdíl ve výskytu výrazných obtíží u dívek a chlapců. Následně jsme vyhodnotili získaná data z orientačního mapování školní zralosti z roku 2020 stejným způsobem a porovnali jsme veškeré údaje mezi sebou. Také jsme čtenáři představili vybrané kazuistiky dětí, jejichž výsledky se výrazně lišily od zbylého výzkumného vzorku. Ve dvou kazuistikách dětí, u kterých nedošlo k dozrání během roku po odkladu školní docházky, jsme odhalili příčiny stagnace jejich vývoje. V dalších kazuistikách jsme čtenáři představili děti, u kterých došlo k velmi výraznému dozrání a můžeme tedy očekávat jejich bezproblémový nástup do první třídy základní školy.

Z šetření vyplývá, že děti s odkladem školní docházky při opakovaném orientačním mapování školní zralosti prokázaly dozrání a zlepšení v 70,37 %. U zbývajících 29,63 % zkoumaných dětí se sledované oblasti nezlepšily, ale nedošlo u nich ani k regresi. Největší procento dozrání bylo prokázáno v oblasti pozornosti a pracovní zralosti

a nejmenší procento dozrání bylo zjištěno v oblasti úchopu tužky. Výzkumem jsme zároveň prokázali celkové procento progrese u dívek 73,42 %, tedy větší než u chlapců (68,31 %).

Diplomová práce může sloužit jako zdroj informací pro rodiče, pedagogy a širokou veřejnost, jelikož dokazuje, že odklad školní docházky má u nezralých dětí smysl. Odložení školní docházky neznamená pouze jeden rok odložení školních povinností pro dítě i rodiče. Nezbytnou roli hraje spolupráce mezi školským poradenským zařízením, které poskytne doporučení činností pro rozvoj dítěte, a učitelkami mateřské školy i zákonnými zástupci dítěte, kteří toto doporučení budou společnými silami realizovat.

Za další přínos diplomové práce považujeme zvýšení povědomí veřejnosti o orientačním mapování školní zralosti, které jako plošné testování působí preventivně proti podcenění školní nezralosti ze strany rodičů. Tento screening jim podává informaci o připravenosti jejich dítěte na vstup do základní školy a motivuje rodiče oslabených dětí k dalšímu řešení problému školní připravenosti, tj. zvážení možnosti odkladu školní docházky, případně intenzivnějšího rozvoje oslabených oblastí.

Seznam použité literatury

BECVÁŘOVÁ, Zuzana, 2010. *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál. 171 s. ISBN 978-80-7367-221-8.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2010. *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. Brno: Computer Press. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-251-2569-4.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ, 2015. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-80-266-0658-1.

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina, Eva DANDOVÁ, Jana KRATOCHVÍLOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Zora SYSLOVÁ a Lenka ŠULOVÁ, 2017. *Školní zralost a její diagnostika*. Praha: Raabe. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-319-3.

BENÍŠKOVÁ, Tereza, 2007. *První třídou bez pláče*. Praha: Grada Publishing. 168 s. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-1906-1.

DANDOVÁ, Eva, Jana KROPÁČKOVÁ, Hana NÁDVORNÍKOVÁ, Daniela PRAVCOVÁ a Irena PŘÍKAZSKÁ, 2018. *Školní zralost a odklady školní docházky*. Praha: Raabe. Školní zralost. ISBN 978-80-7496-373-5.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ, 2014. *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4750-7.

KLÉGROVÁ, Jarmila, 2003. *Máme doma prvňáčka*. Praha: Mladá fronta. Žijeme s dětmi. ISBN 80-204-1020-1.

KROUPOVÁ, Kateřina, 2016. *Slovník speciálně pedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5264-8.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1284-0.

OPRAVILOVÁ, Eva, 2016. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5107-8.

OTEVŘELOVÁ, Hana, 2016. *Školní zralost a připravenost*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1092-4.

PŘINOSILOVÁ, Dagmar, 2007. *Diagnostika ve speciální pedagogice*. 2. vyd. Brno: Paido. ISBN 978-80-7315-157-7.

PUGNEROVÁ, Michaela a Ivana DUŠKOVÁ, 2019. *Z předškoláka školákem*. Ilustroval Martina VAŇKOVÁ. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-0573-1.

ŘÍČAN, Pavel a Dana KREJČÍŘOVÁ, 2006. *Dětská klinická psychologie*. 4., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1049-8.

SVOBODOVÁ, Eva, 2010. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka, 2010. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2433-0.

ŠMELOVÁ, Eva, Alena PETROVÁ a Eva SOURALOVÁ, 2012. *Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-3345-5.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2017. *Vývoj dětské kresby a její diagnostické využití*. Praha: Raabe. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-333-9.

VYSKOTOVÁ, Jana a Kateřina MACHÁČKOVÁ, 2013. *Jemná motorika: vývoj, motorická kontrola, hodnocení a testování*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4698-2.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2004.

Elektronické zdroje:

Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2019/2020 [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2020 [cit. 2020-12-17]. ISBN 978-80-88087-43-4.

Dostupné z:

https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/V%20c3%bdro%20c4%8dn%20c3%ad%20zpr%20a1vy/Vyrocn%C3%AD-zprava-Ceske-skolni-inspekce-2019-2020_zm.pdf

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. 50 s. [cit. 2021-01-04]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/file/45304_1_1/

Další zdroje:

Rozhovor s pracovníkem PPP [ústní sdělení]. Plzeň, 20.8.2020.

Klientský spis. Plzeň, 25. 8. 2020. Interní materiál používaný v PPP Plzeň.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 - Roční přehledy

Tabulka 2 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2019

Tabulka 3 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2020

Tabulka 4 - Četnost prokázaných výrazných obtíží v jednotlivých letech

Tabulka 5 - Porovnání výsledků OMŠZ 2019 a 2020

Tabulka 6 - Prokázání úrovně dozrání v % u dívek a chlapců

Graf 1 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2019

Graf 2 - Porovnání počtu výrazných obtíží u dívek a chlapců při OMŠZ v roce 2019

Graf 3 - Počet dětí s výraznými obtížemi v jednotlivých oblastech při OMŠZ 2020

Graf 4 - Porovnání počtu výrazných obtíží u dívek a chlapců při OMŠZ v roce 2020

Graf 5 - Prokázání úrovně dozrání v %

Seznam příloh

Příloha A - Žádost o poskytnutí poradenské služby

Příloha B - Informovaný souhlas s poskytnutím poradenské služby

Příloha C - Zvířata a stíny

Příloha D - Lišící se obrázek

Příloha E - Shodné/neshodné dvojice

Příloha F - Pokračování v řadě obrázků

Příloha G - Znalost barev a geometrických tvarů

Příloha H - Dokreslování obrázku podle vzoru

Příloha I - Předmatematické představy

Příloha J - Zpráva ze screeningového vyšetření školní zralosti

Příloha K - Obecná doporučení – cvičení pro děti předškolního věku

Příloha L – Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2019

Příloha M - Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2020

Příloha N - Souhlas s umožněním nahlédnutí do spisové dokumentace klientů

Příloha O - Prohlášení o mlčenlivosti

Přílohy

Příloha A - Žádost o poskytnutí poradenské služby

Žádost o poskytnutí poradenské služby

Vyberte konkrétní pracoviště, zpravidla dle bydliště, na kterém bude poskytována poradenská služba:

☐	Plzeň-město	☐	Plzeň-sever	☐	Plzeň-jih
☐	Domažlice	☐	Klatovy	☒	Rokycany
		☐	Tachov		

Kontakty na jednotlivá pracoviště najdete na www.pepor-plzen.cz.

Jméno a příjmení dítěte/zletilého klienta: _____

Datum narození: _____

Bydliště: _____

Škola: _____ Třída: _____

Žadatel: zákonný zástupce dítěte zletilý klient jiná mimoškolní instituce

Telefonické spojení na rodiče/zletilého klienta: _____

Emailová adresa: _____

Důvod žádosti o poskytnutí poradenské služby

☐ Posouzení školní zralosti	☐ Konzultace mimo vyšetření
☐ Psychologické vyšetření	☐ Volba vhodného oboru studia
☐ Speciálně pedagogické vyšetření	☐ Posouzení zprávy odborníka mimo školství

Uzpůsobení podmínek pro konání: přijímacích zkoušek, nebo maturitní zkoušky

Jiné: **Screening – orientační mapování školní připravenosti**

Prosíme, aby byl jasně popsán důvod žádosti o vyšetření.

Informovaný souhlas a poučení zákonných zástupců dítěte, žáka, studenta, zletilého klienta podle Vyhlášky č. 197/2016 Sb., ve znění pozdějších novel a Vyhlášky č. 27/2016 Sb., ve znění pozdějších novel, je součástí *Sdělení rodičů*. Prosíme o jeho podrobné prostudování.

Informovaný souhlas dle Vyhlášky č. 72/2005 Sb., ve znění pozdějších novel, viz druhá strana formuláře žádosti, bude vyplněn s odborným pracovníkem při návštěvě Pedagogicko-psychologické poradny Plzeň.

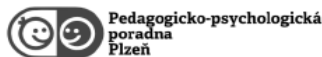
Vaše sdělení považujeme za naprosto důvěrné, určené pouze pro naše vnitřní účely. Veškeré poskytnuté osobní údaje budou zpracovány na základě zákona č. 82/2015 Sb. a vyhlášky č. 27/2016 Sb. S údaji bude pracovat pouze pověřený pracovník Pedagogicko-psychologické poradny a nebudou poskytnuty třetí osobě vyjma závěrečné zprávy, která bude předána školskému zařízení a identifikačních údajů nutných pro kontakt se školou. Další informace ohledně ochrany osobních údajů včetně kontaktů, na které se lze obrátit pro případné uplatnění svých práv, naleznete na webových stránkách <http://www.pepor-plzen.cz/>.

_____
Datum

_____
Podpis /zákonný zástupce, zletilý klient/

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha B - Informovaný souhlas s poskytnutím poradenské služby

Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň

INFORMOVANÝ SOUHLAS

S POSKYTNUTÍM PORADENSKÉ SLUŽBY VE ŠKOLSKÉM PORADENSKÉM ZAŘÍZENÍ

Jméno a příjmení zákonného
zástupce dítěte/zletilého klienta: _____

Požaduji poskytnutí poradenské služby na pracovišti Pedagogicko-psychologické poradny.

Jméno a příjmení Datum
dítěte/zletilého klienta: _____ narození: _____

Důvod žádosti (stručně popište): _____

Screening – orientační mapování školní připravenosti

Prohlašuji, že jsem byl/a předem srozumitelně a jednoznačně informován/a o:

- všech podstatných náležitostech poskytované poradenské služby, zejména o průběhu, rozsahu, délce, cílech a postupech poskytované poradenské služby,
- prospěchu, který je možné očekávat, a o všech předvídatelných důsledcích, které mohou vyplýnout z poskytování poradenské služby,
- c) svých právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb, včetně práva žádat kdykoli poskytnutí poradenské služby znovu, práva podat návrh na projednání podle § 16a odst. 5 školského zákona, práva žádat o revizi podle § 16b školského zákona a práva podat podnět České školní inspekci podle § 174 odst. 5 školského zákona.

Měl/a jsem možnost klást doplňující otázky, které byly poradenským pracovníkem zodpovězeny:

ano ne

V případě, že má být poradenská služba poskytnuta nezletilému dítěti, bylo toto dítě přiměřeně poučeno, dostalo možnost klást doplňující otázky s ohledem k věku a rozumové vyspělosti.

Byl/a jsem seznámen/a se svými právy: Právo požadovat přístup k osobním údajům, právo na opravu osobních údajů, jejich doplnění nebo výmaz, právo na přenositelnost údajů k jinému správci, vznesení námitek proti zpracování, právo na podání stížnosti dozorovému úřadu, tj. Úřadu na ochranu osobních údajů v Praze. Zpracováním osobních údajů lze odvolat písemně v kanceláři administrativních pracovníků.

Kategorie zpracovávaných osobních údajů jsou k nalezení na webových stránkách <http://www.pepor-plzen.cz/>.

Poučení provedl/a:

Jméno a příjmení: _____ Podpis: _____

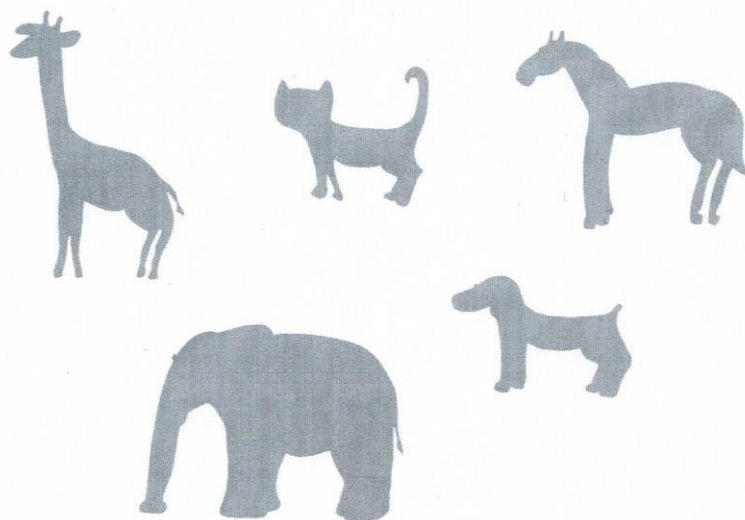
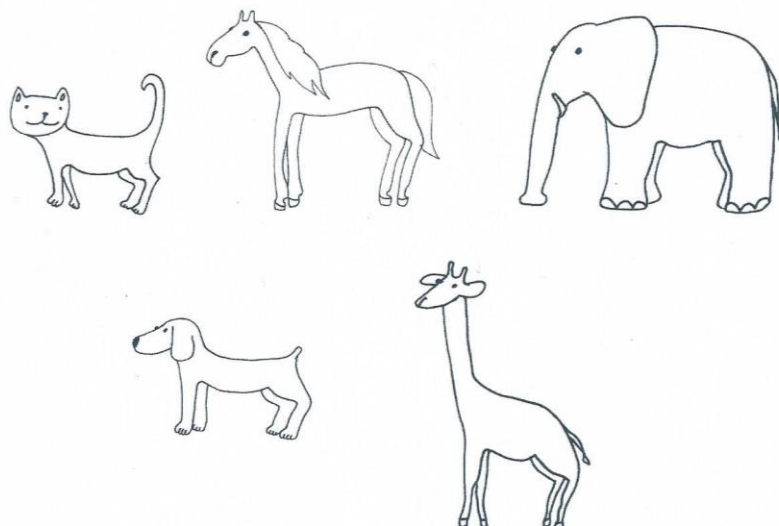
Dne: _____ Podpis zákonného
zástupce/zletilého klienta: _____

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha C - Zvířata a stíny

Zvířata a stíny

Řekni, co je na obrázku.

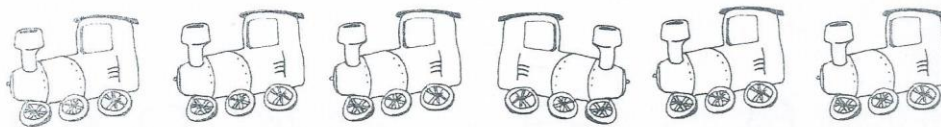
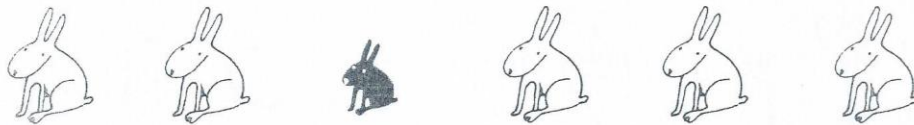
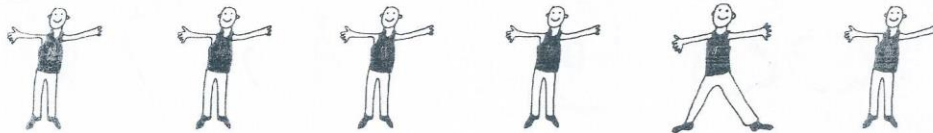
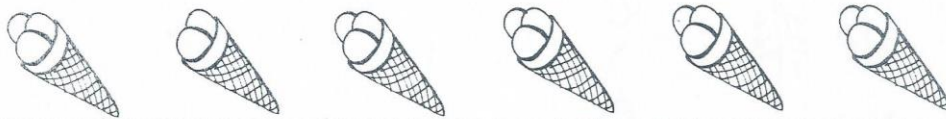
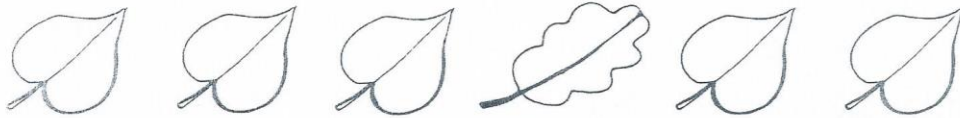
Spoj obrázky s jejich stínem.

Z7

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha D - Lišící se obrázek

Říkej, co je na obrázku.
Škrtni obrázek, který je jiný. Řekni proč.

Z10

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha E - Shodné/neshodné dvojice

Najdi rozdíl ve dvojici obrázků. Řekni, které dvojice jsou stejné a které jiné. Proč?

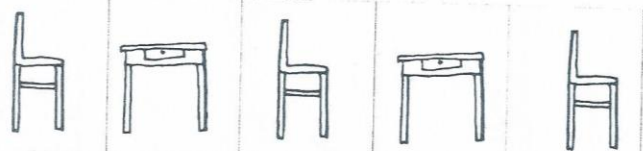

Z8

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha F - Pokračování v řadě obrázků

Dokonči řady předmětů.

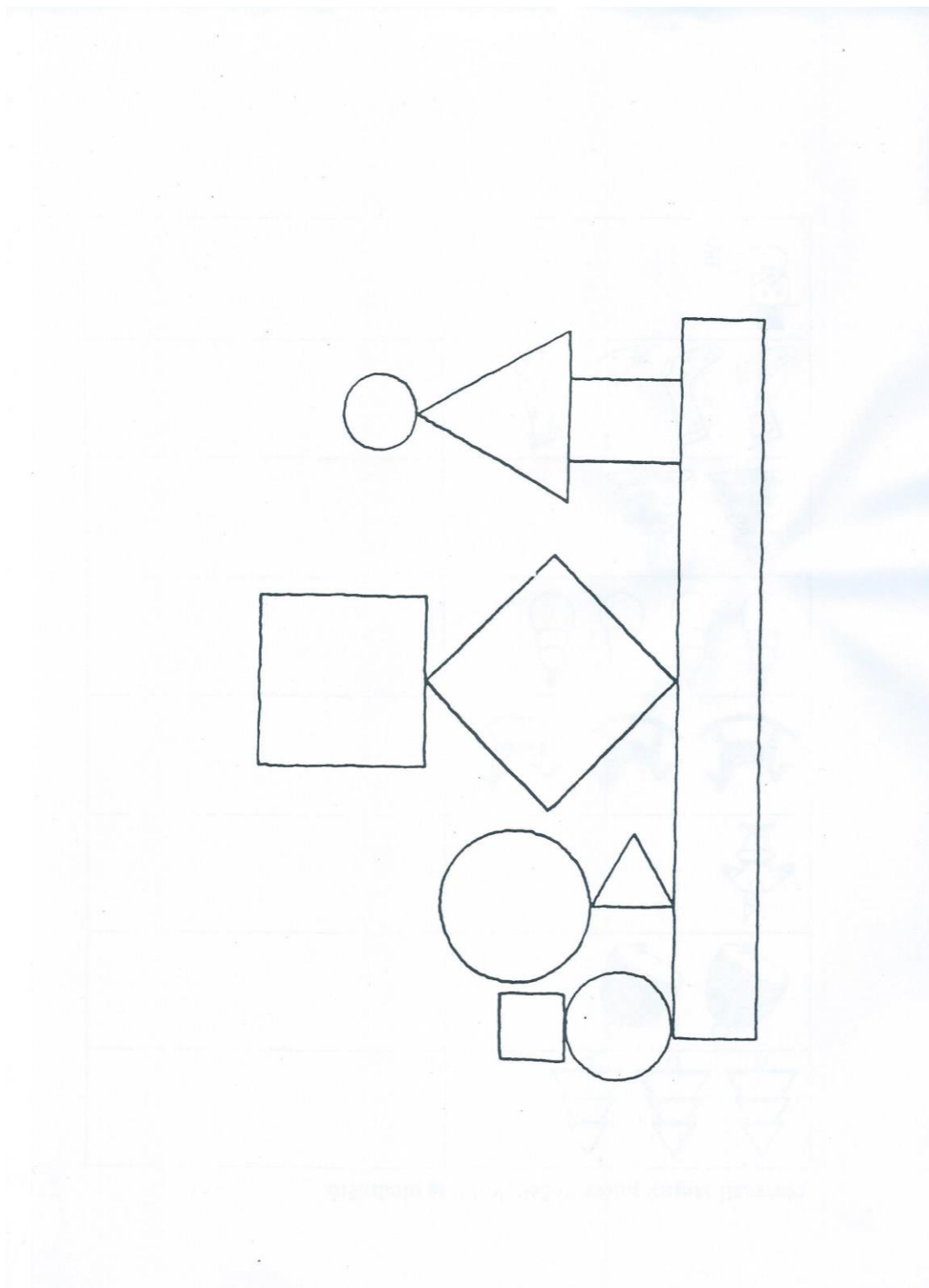

TP11

Zdroj: *Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň*

Příloha G - Znalost barev a geometrických tvarů

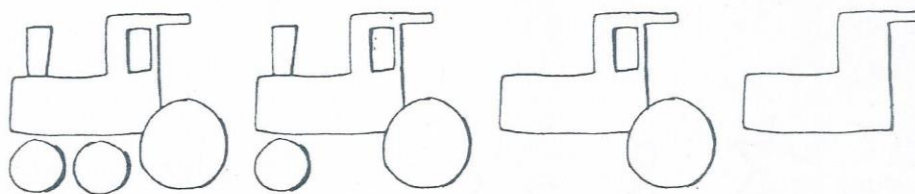

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha H - Dokreslování obrázku podle vzoru

Dokresli obrázky.

Dokresli plot.

TP1

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha I - Předmatické představy

Nakresli stejný počet teček, kolik je předmětů.

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha K- Obecná doporučení – cvičení pro děti předškolního věku

Obecná doporučení - cvičení pro děti předškolního věku

- **Rozvíjení sluchového vnímání** - hledání směru zvuku, určování zvuku – co to je, vyhledávání obrázků, které začínají na stejnou hlásku, určování zda je daná hláska ve slově, určování poslední hlásky ve slově (neučíme dítě písmena, ale pouze rozpoznávat „zvuk hlásky“), určování, zda se předem dohodnutá daná hláska ve slově vyskytuje - pokaždé, když jí dítě ve slově slyší, oznámí ji, tleskne,... apod.
- **Cvičení a hry zaměřené na rozvoj motoriky** - navlékání korálků, poznávání věcí podle hmatu (třídění podle tvaru, velikosti), stříhání podle čar, cvičení pro celkovou pohyblivost prstů - „přivítání prstů“ - dotyky prstů obou rukou; postupné dotyky palce s ostatními prsty na jedné ruce; přibližování a oddalování prstů; střídavé úder prstů obou rukou („psaní na stroji“, „hra na klavír“); vysouvání prstů z pěsti; dlaně položené na stole - roztahovat a stahovat prsty plynule v pomalém tempu; celkově uvolňovat ruku - kroužit rukou - kdy pohyb vychází z ramenního kloubu, dále z loketního kloubu, potom kroužíme rukou v zápěstí.
- **Grafomotorická přípravná cvičení** - uvolňované, velkými pohyby vedené linie (čáry) buď v různých směrech, nebo usměřované do oblouků, zařazují se i čáry rovné ve směru shora dolů nebo zleva doprava; cvičit pohyb ruky jedním tahem zleva doprava - střídání velikosti linie, barevné prolínání cviků...; vhodné je zkoušet tvary - kruh - klubíčka (nejdříve velká, postupně zmenšovat), elipsa - svislá, mírně nakloněná i ležatá (auto jezdí dokola, letadlo, provázek...), spirály (kouř, oblaka), osmička - ležatá, svislá i šikmá, oblouk horní - opakovaně zleva doprava (děti si házejí s míčkem), oblouk dolní (houpačka), oblouky rozvinuté po řádce (vrabec nebo míč skáče), vlnovka (vlny na vodě), čáry vodorovné (silnice)...;
- **Zrakové vnímání** - (skládání rozstříhaných obrázků, vhodná je i černobílá forma – např. omalovánky; puzzle; podobnosti; vyhledávání rozdílů, chybějících detailů; přiřazování správného tvaru, co na obrázku chybí...); dokreslování neúplných obrázků (popř. označit díl, který k dokončení obrázku chybí); vhodná je i hra, kdy máme obrázky rozstříhané podle svislé osy - s nimi potom můžeme hrát hru pexeso, kdy dítě vyhledává dvojice obrázků tak, aby se podél osy správně spojily.
- **Vizuomotorická koordinace** - dítě bude tužkou projíždět dráhu (různě širokou), nebo trať slalomu (dítě má tužkou projíždět mezi body tak, že se jich nesmí dotknout); vyhledávání obrázků ve změti čar a jeho obtažení; spojování bodů; barevnými pastelkami obtahovat jednotlivé čáry - v síti vzájemně překřížených čar...
- **Trénovat orientaci na stránce** - pohyb očí ve směru budoucího čtení - zleva doprava, po stránce shora dolů - vhodné je čtení spolu s rodičem, kdy dítě sleduje a „čte“, namalované obrázky, rodič text, nebo rozložíme obrázky, předměty do řad a jmenujeme z levé strany do pravé, po řádcích.....apod.

Zdroj: Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň

Příloha L – Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2019

CH/D	Zrak. vním.	Sluch. vním.	Grafomot.	Řeč. obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky	Počet hodnocení C
D1	c	b	b	c	c	c	c	5
D2	a	c	c	c	a	c	c	5
D3	a	c	c	a	c	b	c	4
D4	a	a	a	c	a	a	c	2
D5	c	c	c	b	a	a	a	3
D6	c	b	b	c	a	b	c	3
D7	c	c	a	c	a	b	a	3
D8	c	b	b	b	b	b	c	2
D9	c	b	c	a	a	a	c	3
D10	a	a	b	c	a	a	a	1
D11	b	c	c	b	a	a	a	2
D12	c	c	c	b	a	a	a	3
D13	b	c	b	c	c	b	c	4
D14	b	c	b	b	b	b	c	2
D15	c	c	b	c	a	b	a	3
D16	c	c	b	b	a	a	c	3
D17	b	a	c	c	a	a	c	3
D18	b	c	b	b	a	b	c	2
D19	c	a	b	c	a	b	a	2
D20	c	b	b	b	a	c	a	2
D21	c	c	c	b	b	b	a	3
D22	c	c	b	c	b	b	c	4
D23	c	b	b	c	c	c	c	5
D24	a	c	c	c	a	c	c	5
D25	a	c	c	a	c	b	c	4
D26	a	a	a	b	a	a	c	1
CH1	c	b	c	c	c	c	c	6
CH2	a	b	b	c	c	b	c	3
CH3	b	b	b	b	a	c	c	2
CH4	c	c	c	b	c	b	a	4
CH5	a	b	c	b	a	b	c	2
CH6	a	a	c	c	a	b	a	2
CH7	c	a	b	a	a	b	a	1
CH8	c	b	c	a	a	b	a	2
CH9	b	c	b	b	b	b	a	1
CH10	c	b	b	b	a	b	c	2
CH11	b	b	b	b	a	b	c	1
CH12	c	c	b	c	a	b	c	4
CH13	b	c	b	c	a	b	a	2
CH14	c	c	b	c	a	b	a	3

Zdroj: OMŠZ 2019, vlastní zpracování

Legenda: CH – chlapci, D – dívky, a – bez nápadných obtíží, b – mírné obtíže, c – výrazné obtíže

CH/D	Zrak. vním.	Sluch. vním.	Grafomot.	Řeč. obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky	Počet hodnocení C
CH15	c	b	c	c	a	b	a	3
CH16	b	b	c	b	a	b	c	2
CH17	c	b	b	b	a	b	a	1
CH18	b	c	c	c	c	b	c	5
CH19	b	c	c	c	a	b	c	4
CH20	c	b	b	b	a	b	a	1
CH21	b	b	b	c	b	a	c	2
CH22	b	c	c	b	a	b	a	2
CH23	b	c	c	c	b	b	a	3
CH24	b	b	b	b	a	a	c	1
CH25	c	c	b	c	a	b	a	3
CH26	c	c	b	c	b	b	c	4
CH27	b	b	b	b	c	c	c	3
CH28	c	c	b	a	b	b	a	2
CH29	b	c	a	b	b	b	c	2
CH30	b	c	b	b	b	c	a	2
CH31	c	b	c	b	a	a	a	2
CH32	c	b	b	b	b	c	c	3
CH33	c	c	b	a	a	b	c	3
CH34	a	c	c	c	a	a	c	4
CH35	c	b	b	a	b	a	a	1
CH36	c	c	c	b	a	a	c	4
CH37	c	c	c	b	b	b	c	4
CH38	c	c	c	b	b	b	a	3
CH39	b	b	c	c	b	b	a	2
CH40	c	b	b	b	a	b	c	2
CH41	b	b	c	b	a	a	c	2
CH42	c	b	a	c	a	a	a	2
CH43	a	b	b	b	b	a	a	0
CH44	c	c	c	b	c	b	c	5
CH45	b	b	b	c	c	b	c	3
CH46	b	a	b	b	b	a	c	1
CH47	c	b	c	b	a	b	a	2
CH48	c	b	c	c	c	c	c	6
CH49	a	b	b	c	c	b	c	3
CH50	b	b	b	b	a	c	c	2
CH51	c	c	c	b	c	b	a	4
CH52	a	b	c	b	a	b	c	2
CH53	a	a	c	c	a	b	a	2

Zdroj: OMŠZ 2019, vlastní zpracování

Legenda: CH – chlapci, D – dívky, a – bez nápadných obtíží, b – mírné obtíže, c – výrazné obtíže

Příloha M - Zpracované výsledky z OMŠZ z roku 2020

CH/D	Zrak. vním.	Sluch. vním.	Grafomot.	Řeč. obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky	Počet hodnocení C
D1	a	b	a	c	a	a	a	1
D2	a	b	a	c	a	b	c	2
D3	a	a	a	a	a	a	a	0
D4	a	a	a	a	a	a	c	1
D5	b	b	b	a	a	b	a	0
D6	a	b	a	b	a	a	c	1
D7	a	b	a	b	a	a	a	0
D8	b	a	b	a	a	a	c	1
D9	b	a	a	a	a	a	c	1
D10	a	a	b	c	a	a	a	1
D11	b	b	a	b	a	a	a	0
D12	c	b	b	b	a	b	a	1
D13	a	b	a	c	a	b	c	2
D14	a	a	b	a	a	a	a	0
D15	b	b	b	b	a	a	a	0
D16	a	a	a	a	a	a	c	1
D17	a	a	a	b	a	a	c	1
D18	b	a	a	a	a	a	c	1
D19	b	a	b	c	a	a	a	1
D20	a	a	b	a	a	b	a	0
D21	c	b	b	a	a	a	a	1
D22	a	a	a	b	a	b	c	1
D23	a	b	a	c	a	a	a	1
D24	a	b	a	c	a	b	c	2
D25	a	a	a	a	a	a	a	0
D26	a	a	a	a	a	a	c	1
CH1	b	a	a	a	a	a	a	0
CH2	a	a	b	c	a	a	c	2
CH3	a	a	a	a	a	b	a	0
CH4	b	a	c	b	c	b	a	2
CH5	a	a	a	a	a	b	c	1
CH6	a	a	a	c	a	a	a	1
CH7	c	a	b	a	a	b	a	1
CH8	b	a	b	a	a	b	a	0
CH9	b	c	a	b	a	b	a	1
CH10	a	a	a	a	a	a	c	1
CH11	a	a	a	b	a	a	a	0
CH12	c	b	b	b	a	b	a	1
CH13	a	c	a	b	a	b	a	1
CH14	c	c	b	c	a	b	a	3

Zdroj: OMŠZ 2020, vlastní zpracování

Legenda: CH – chlapci, D – dívky, a – bez nápadných obtíží, b – mírné obtíže, c – výrazné obtíže

CH/D	Zrak. vním.	Sluch. vním.	Grafomot.	Řeč. obtíže	Soc. kontakt	Pozornost a prac. zralost	Úchop tužky	Počet hodnocení C
CH15	b	a	b	b	a	a	a	0
CH16	a	a	a	a	a	a	a	0
CH17	a	a	b	a	a	b	a	0
CH18	a	c	b	c	c	a	c	4
CH19	a	c	b	c	a	a	a	2
CH20	a	a	b	a	a	b	a	0
CH21	a	a	a	b	a	a	c	1
CH22	b	a	b	a	a	b	a	0
CH23	a	a	b	b	a	a	a	0
CH24	b	a	a	a	a	a	c	1
CH25	a	b	a	c	a	b	a	1
CH26	b	b	b	b	a	a	c	1
CH27	a	a	a	b	a	b	a	0
CH28	a	a	b	a	a	a	a	0
CH29	a	a	a	b	a	a	a	0
CH30	b	a	a	b	a	a	a	0
CH31	a	a	b	a	a	a	a	0
CH32	a	a	a	a	a	a	c	1
CH33	a	a	b	a	a	a	c	1
CH34	a	b	a	b	a	a	c	1
CH35	c	a	a	a	b	a	a	1
CH36	c	a	a	b	a	a	c	2
CH37	c	c	a	b	b	b	c	3
CH38	a	b	a	a	a	a	a	0
CH39	a	a	b	c	a	a	a	1
CH40	a	a	a	a	a	a	a	0
CH41	b	b	a	a	a	a	c	1
CH42	a	b	a	b	a	a	a	0
CH43	a	a	b	b	a	a	a	0
CH44	a	a	a	a	a	a	a	0
CH45	b	a	b	b	a	a	c	1
CH46	a	a	a	b	a	a	c	1
CH47	a	a	a	b	a	a	a	0
CH48	b	a	a	a	a	a	a	0
CH49	a	a	b	c	a	a	c	2
CH50	a	a	a	a	a	b	a	0
CH51	b	a	c	b	c	b	a	2
CH52	a	a	a	a	a	b	c	1
CH53	a	a	a	c	a	a	a	1

Zdroj: OMŠZ 2020, vlastní zpracování

Legenda: CH – chlapci, D – dívky, a – bez nápadných obtíží, b – mírné obtíže, c – výrazné obtíže

Příloha N - Souhlas s umožněním nahlédnutí do spisové dokumentace klientů

Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň

Pracoviště Rokycany
Jiráskova 181, 337 01 Rokycany
poradnarokycany@pepor-plzen.cz
371 724 960

Souhlas s umožněním nahlédnutí do spisové dokumentace klientů

Udělují souhlas s umožněním nahlédnutí do spisové dokumentace klientů našeho zařízení studentce:

Bc. Zuzaně Holubjakové

za účelem vypracování diplomové práce s názvem:

Analýza vývoje dětí s odkladem školní docházky

na základě orientačního mapování školní zralosti

Tento souhlas udělují po dobu potřebnou k této činnosti.

V Rokycanech dne *13.2.2020*

Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň
Pracoviště Rokycany, Jiráskova 181
337 01 Rokycany

[Signature]
Mgr. Věra Huzinec Číková
vedoucí pracoviště

Příloha O - Prohlášení o mlčenlivosti

Pedagogicko-psychologická
poradna
Plzeň

Pracoviště Rokycany
Jiráskova 181, 337 01 Rokycany
poradnarokycany@pepor-plzen.cz
371 724 960

Prohlášení o mlčenlivosti

Zavazuji se, že budu dodržovat zásady důvěrnosti informací. Jsem vázána mlčenlivostí v souvislosti s osobními i odbornými záležitostmi, se kterými se setkám v průběhu svého výzkumu v PPP Rokycany, a to i po ukončení této činnosti.

Prohlašuje *Bc. Zuzana Holubjaková*

studentka *navazujícího magisterského oboru Pedagogika*

předškolního věku se zaměřením na děti se speciálními

potřebami na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové

Podpis studentky: *[Signature]*

V Rokycanech dne *13. 2. 2020*

Pedagogicko-psychologická poradna Plzeň
Pracoviště Rokycany, Jiráskova 181
337 01 Rokycany

[Signature]
Mgr. Věra Huzinec Číková
vedoucí pracoviště

Zdroj: PPP Plzeň, pracoviště Rokycany, 2020